

Міністерство освіти і науки України
Університет митної справи та фінансів

Факультет фінансовий
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота магістра

на тему: Еволюція методичних підходів до обчислення кредитного ризику та їх вплив на фінансову стійкість банків

Виконав: здобувач освіти групи ФК24-13м
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

Кривошей Роман Романович

(прізвище, ім'я та по-батькові)

Керівник: к.е.н., доцент Панасейко І.М.

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Рецензент _____

(місце роботи)

_____ (посада)

_____ (науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Дніпро – 2026

АНОТАЦІЯ

Кривошей Р.Р. Еволюція методичних підходів до обчислення кредитного ризику та їх вплив на фінансову стійкість банків

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». – Університет митної справи та фінансів, Дніпро, 2026.

У роботі досліджено методичні підходи оцінки кредитного ризику, їх вплив на фінансову стійкість банку. На основі аналізу кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» були розроблені конкретні пропозиції щодо оптимізації кредитного ризику.

Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків, подана на 76 сторінках містить 22 таблиці, 6 рисунків, 3 додатки. Список використаних джерел включає 50 найменувань.

Ключові слова: кредит, кредитний ризик, фінансова стійкість, управління, комерційний банк.

Список публікацій здобувача.

Кривошей Р.Р. Кредитний ризик та його вплив на фінансову стійкість банку (на прикладі АТ КБ «ПриватБанк») / Економіко-правові, управлінсько-технологічні та соціально- психологічні виміри сьогодення: молодіжний погляд : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2025. Том 1. с. 65-66

ANNOTATION

Kryvoshey R.R. Evolution of methodological approaches to calculating credit risk and their impact on the financial stability of banks

Qualification work for obtaining a master's degree in the specialty 072 "Finance, banking, insurance and stock market". - University of Customs and Finance, Dnipro, 2026.

The work examines methodological approaches to assessing credit risk, their impact on the financial stability of the bank. Based on the analysis of the credit portfolio of JSC CB "PrivatBank", specific proposals were developed for optimizing credit risk.

The master's qualification work consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of sources used, appendices, presented on page 76 contains 22 tables, 6 figures, 3 appendices. The list of sources used includes 50 items.

Keywords: credit, credit risk, financial stability, management, commercial bank.

List of publications of the applicant.

Kryvoshey R.R. Credit risk and its impact on the financial stability of the bank (on the example of JSC CB "PrivatBank") / Economic, legal, managerial, technological and socio-psychological dimensions of the present: a youth perspective: materials of the international scientific and practical conference. Dnipro: University of Customs and Finance, 2025. Volume 1. pp. 65-66

ЗМІСТ

ВСТУП		4
РОЗДІЛ 1	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ОБЧИСЛЕННЯ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ БАНКУ	7
РОЗДІЛ 2	АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОЦІНКА КРЕДИТНОГО РИЗИКУ АТ КБ "ПРИВАТБАНК"	25
2.1	Характеристика діяльності АТ КБ "ПриватБанк"	25
2.2	Аналіз ключових балансових показників та фінансових результатів АТ КБ "ПриватБанк"	29
2.3	Аналіз кредитного портфеля та основних показників кредитного ризику АТ КБ "ПриватБанк"	44
РОЗДІЛ 3	СТРАТЕГІЇ ЗНИЖЕННЯ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ В ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ	57
3.1	Оптимізація системи управління кредитними ризиками	57
3.2	Практичні підходи до зниження кредитного ризику банку	65
ВИСНОВКИ		74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ		77
ДОДАТКИ		82

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасних умовах трансформації фінансової системи України, поглиблення інтеграційних процесів та посилення регуляторних вимог міжнародних фінансових інституцій особливої значущості набуває проблема управління кредитним ризиком як ключовим чинником фінансової стійкості банків. Кредитний ризик є головним видом ризику, притаманним банківській діяльності, та безпосередньо впливає на платоспроможність, прибутковість, ліквідність і стабільність банківської установи. Події останніх років, зокрема економічна нестабільність, військово-політична криза, зростання частки непрацюючих активів та кредитного дефолту, продемонстрували недосконалість існуючих методів оцінки кредитного ризику та актуалізували потребу в їх удосконаленні. Суттєву роль у цьому відіграє еволюція методичних підходів, що відображають перехід від простих статистичних моделей до комплексних систем оцінки ризиків з використанням принципів Базельського комітету, нормативів Національного банку України та інноваційних методів ризик-менеджменту.

Проблематика обчислення кредитного ризику широко висвітлювалася у працях українських та зарубіжних науковців, таких як В. Ерастов, В. Граділь, А. Загородній, Ф. Бутинець, Н. Гладинець, С. Хланта, О. Пернарівський, Л. Наумов, Ж. Шило, В. Похилько та інших. Водночас, питання трансформації та порівняння методичних підходів, їх відповідності сучасним умовам функціонування банківської системи України, а також впливу на фінансову стійкість окремих банків потребують подальших наукових досліджень. Еволюція цих підходів потребує систематизації та критичного аналізу, що зумовлює актуальність обраної теми.

Метою кваліфікаційної роботи Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування еволюції методичних підходів до обчислення кредитного ризику на прикладі АТ КБ "ПриватБанк", визначення їх впливу на фінансову стійкість банків, а також розробка рекомендацій щодо їх удосконалення з урахуванням сучасних

регуляторних вимог і практичних потреб банківського сектору.

Поставлена мета зумовила необхідність вирішення наступних **завдань**:

- охарактеризувати сутність кредитного ризику та визначити його місце в системі банківського ризик-менеджменту;
- систематизувати етапи еволюції методичних підходів до обчислення кредитного ризику та провести їх порівняльний аналіз;
- дослідити структуру та динаміку кредитного портфеля АТ КБ "ПриватБанк";
- проаналізувати основні показники кредитного ризику АТ КБ "ПриватБанк" та оцінити їх вплив на фінансову стійкість банку;
- обґрунтувати практичні стратегії зниження кредитного ризику та запропонувати напрями оптимізації системи управління ризиками.

Об’єкт дослідження – процеси управління та оцінки кредитного ризику в банківських установах у сучасних економічних умовах.

Предмет дослідження – методичні підходи до обчислення кредитного ризику та їх вплив на фінансову стійкість банків на прикладі АТ КБ "ПриватБанк".

Методи дослідження. У роботі застосовано діалектичний підхід, методи наукової абстракції, логічного узагальнення, історичний, індукція і дедукція для визначення теоретичних засад управління кредитним ризиком та еволюції методичних підходів; монографічний метод і контент-аналіз – для дослідження наукових джерел; порівняльний економічний аналіз, горизонтальний, вертикальний, коефіцієнтний – для оцінки кредитного портфеля та ризикових показників АТ КБ "ПриватБанк"; графічний і табличний методи – для візуалізації аналітичних даних тощо.

Апробація матеріалів кваліфікаційної роботи. Результати досліджень кредитного ризик та його впливу на фінансову стійкість банку (на прикладі АТ КБ "ПриватБанк"), викладені в кваліфікаційній роботі, оприлюднені на Міжнародній науково - практичній конференції «Економіко-правові, управлінсько-технологічні та соціально-психологічні виміри сьогодення: молодіжний погляд», м. Дніпро, 14

листопада 2025 рік [1, с. 65-66].

Практичне значення отриманих полягає в можливості використання запропонованих рекомендацій для вдосконалення системи управління кредитним ризиком банків, підвищення ефективності кредитної політики та зміцнення фінансової стійкості банківських установ. Результати дослідження можуть бути застосовані у практичній діяльності банків, а також використовуватися у навчальному процесі при викладанні дисциплін із банківської справи та ризик-менеджменту.

Інформаційною базою дослідження включає законодавчі та нормативні акти України, зокрема нормативи Національного банку України; міжнародні стандарти Базельського комітету; річні звіти АТ КБ "ПриватБанк"; статистична інформація НБУ; наукові публікації вітчизняних і зарубіжних дослідників, навчальні посібники, електронні ресурси.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків, подана на 76 сторінках, містить 22 таблиці, 6 рисунків, 3 додатки. Список використаних джерел складає 50 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ОБЧИСЛЕННЯ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ БАНКУ

У сучасних умовах динамічного розвитку фінансового ринку, посилення глобалізаційних процесів, цифрової трансформації банківського сектору та мінливої макроекономічної кон'юнктури особливої актуальності набуває проблема ідентифікації, аналізу та оцінювання ризиків, що супроводжують діяльність банківських установ. Зокрема, кредитний ризик є найбільш поширеним і значущим видом банківського ризику, оскільки саме кредитні операції є базовим джерелом формування прибутку, та водночас — джерелом потенційних збитків. Це зумовлює необхідність теоретичного обґрунтування методичних підходів до його оцінювання, розроблення ефективних механізмів управління та вдосконалення нормативно-правових засад контролю. Саме тому розгляд ризику в контексті банківської діяльності є ключовим аспектом забезпечення фінансової стабільності та економічної безпеки як окремих фінансових інститутів, так і всієї економічної системи.

У науковій економічній думці ризик розглядається як невід'ємна складова банківської діяльності, яка знаходиться на перетині фінансового менеджменту, економічного аналізу та стратегічного планування. У банківській сфері ризик визначають як «ймовірність виникнення збитків, додаткових витрат, недоотримання прибутків або невиконання договірних зобов'язань через негативний вплив внутрішніх або зовнішніх факторів» [2]. Такий підхід ґрунтується на оцінюванні можливих фінансових наслідків, зумовлених як економічними, ринковими, технологічними, так і організаційними чинниками.

Водночас, ризик у банківській системі доцільно розглядати також як «можливість прийняття раціональних або нераціональних управлінських рішень, для яких можна здійснити ймовірну кількісну або якісну оцінку впливу факторів» [3]. Це визначення розширює зміст поняття ризику, пов'язуючи його не лише з фінансовими

втратами, а й із процесами прийняття управлінських рішень, що можуть впливати на фінансову стійкість і ефективність діяльності банку.

Банківська система перебуває під впливом широкого спектра ризиків, які класифікують за певними ознаками і ступенем впливу на діяльність установ. Згідно з класифікацією, затвердженою Національним банком України, виділяють основні категорії банківських ризиків: кредитний ризик, ризик ліквідності, ризик зміни процентної ставки, ринковий ризик, валютний ризик, операційно-технологічний ризик, ризик репутації, юридичний ризик і стратегічний ризик (рис. 1.1). Така класифікація дозволяє чітко структурувати ризики та розробляти системні заходи їх оцінювання, та управління ними.

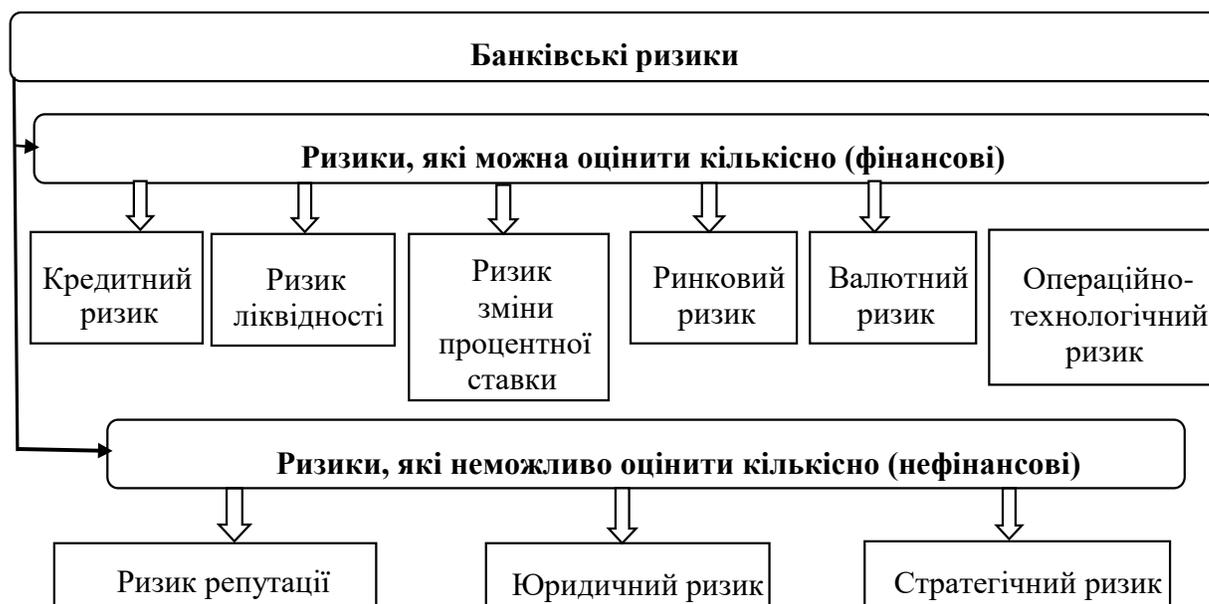

Рис. 1.1. Ключові ризики у банківській сфері [2-4]

Розглядаючи сутність банківських ризиків, важливо підкреслити, що вони мають комплексний характер, а їхній прояв залежить від макроекономічної ситуації, галузевих тенденцій, регуляторної політики та ефективності внутрішніх механізмів управління в банку. Тому управління ризиками розглядається як цілісний процес, що включає їх ідентифікацію, кількісне та якісне оцінювання, вибір способів мінімізації та систематичний моніторинг. Управління банківськими ризиками — це не лише

мінімізація втрат, але й забезпечення раціонального співвідношення між ризиковістю та дохідністю, тобто збалансований підхід до формування політики управління активами і пасивами [4].

Важливим аспектом управління ризиками є прогнозування їх змін у майбутньому, що забезпечується за допомогою аналітичних та математичних моделей, методів стрес-тестування, сценарного аналізу, а також використання сучасних інформаційних систем. Кожен вид ризику має власні особливості прояву та механізми впливу, що потребує застосування спеціалізованих методик оцінювання та контролю.

З огляду на це, доцільним є розширене розкриття видів ризиків, їх характеристик і проявів у діяльності банківських установ (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Основні види банківських ризиків та їх характеристика

Вид ризику	Узагальнена характеристика	Прояв у банківській діяльності
1	2	3
Кредитний ризик	Ймовірність невиконання клієнтами боргових зобов'язань перед банком.	Прострочення кредитів, формування резервів, списання заборгованості.
Ризик ліквідності	Нездатність банку забезпечити виконання поточних фінансових зобов'язань.	Відтік коштів клієнтів, дефіцит грошових ресурсів, невиконання платежів.
Ризик зміни процентної ставки	Ймовірність фінансових втрат через коливання ринкових ставок.	Зниження чистого процентного доходу, зміна вартості активів і пасивів.
Ринковий ризик	Втрати внаслідок змін ринкової вартості фінансових інструментів.	Колівання вартості цінних паперів, похідних інструментів, фондових активів.
Валютний ризик	Втрати через зміну валютних курсів і неузгодженість валютних позицій.	Негативна переоцінка активів, курсові різниці, зниження доходності валютних операцій.
Операційно-технологічний ризик	Ризик збитків через помилки персоналу, технічні збої або зовнішні події.	Системні збої, втрата даних, порушення бізнес-процесів, шахрайство.
Ризик репутації	Ймовірність втрати довіри клієнтів та інвесторів через негативний імідж.	Втрата клієнтів, падіння ринкової вартості, зниження інвестиційної привабливості.
Юридичний ризик	Ризик через порушення законодавства або неякісне оформлення угод.	Судові позови, штрафи, анулювання договорів, регуляторні санкції.

Продовження таблиці 1.1

1	2	3
Стратегічний ризик	Ризик негативних наслідків від хибних управлінських рішень у довгостроковій перспективі.	Неуспішні проекти, втрата частки ринку, зниження конкурентоспроможності.

Джерело: [4]

Таким чином, ризики в банківській сфері є багатовимірним явищем, що охоплює всі аспекти діяльності фінансової установи — від стратегічного планування до операційної діяльності. Їх об'єктивна оцінка та ефективне управління є передумовою стабільності, прибутковості, довіри з боку клієнтів і регуляторів, а також непорушності позицій банку в конкурентному середовищі.

У сучасних умовах розвитку банківської діяльності кредитний ризик розглядається як центральний елемент системи фінансової безпеки банку та один із ключових чинників, що визначають його стабільність, конкурентоспроможність і здатність ефективно виконувати свої функції. Зростання масштабів кредитування, диверсифікація банківських операцій та посилення регуляторних вимог актуалізують необхідність його глибокого теоретичного обґрунтування. Саме тому виникає потреба в узагальненні наявних наукових підходів і нормативних трактувань поняття «кредитний ризик», оскільки його сутність охоплює не лише факт невиконання зобов'язань позичальником, а й потенційні фінансові наслідки для банку.

Згідно з визначенням, запропонованим Базельським комітетом з банківського нагляду, кредитний ризик трактується як ймовірність того, що позичальник або інший контрагент не зможе виконати свої фінансові зобов'язання відповідно до умов укладеного договору, що, своєю чергою, може спричинити втрати для банку або іншого кредитора [5]. Зазначене тлумачення акцентує увагу не лише на самому факті порушення договору, а й на потенційних негативних фінансових наслідках для учасників кредитних відносин.

У рамках міжнародних стандартів регулювання, зокрема Базель II, поняття кредитного ризику розширюється. У цьому документі кредитний ризик визначається

як потенційна втрата, що може виникнути внаслідок повної або часткової неспроможності позичальника чи контрагента виконати свої боргові або інші договірні зобов'язання. Наголошується, що цей ризик не обмежується виключно класичними операціями з кредитування, а поширюється також на різноманітні види фінансових інструментів, такі як деривативи, банківські гарантії, факторинг, лізингові договори, міжбанківські кредити, операції репо, облігаційні позики тощо [6]. Таким чином, кредитний ризик охоплює всі ситуації, у яких існує ризик невиконання фінансових зобов'язань при наявності активної фінансової взаємодії між сторонами.

Варто також зауважити, що у науковій літературі спостерігається значна варіативність підходів до трактування цієї категорії. Причиною цього є те, що різні вчені досліджують кредитний ризик у контексті власного наукового спрямування — від фінансової стійкості банку, його платоспроможності та достатності капіталу до управління якістю кредитного портфеля й оцінювання кредитоспроможності позичальника [7]. Частина авторів наголошує на ймовірності дефолту позичальника як ключовій характеристиці кредитного ризику, інші — на наслідках такого дефолту, зокрема впливі на капітал банку, ліквідність та прибутковість. Окремі дослідники пов'язують кредитний ризик також із репутаційним та системним ризиком, що виникає внаслідок широкої взаємозалежності між банківськими установами.

Отже, узагальнюючи різноманітні підходи та концептуальні тлумачення, можна стверджувати, що поняття кредитного ризику є багатограним і охоплює як імовірність невиконання зобов'язань, так і наслідки цього процесу для фінансової стабільності банківського сектору. Приклади різних наукових визначень і трактувань цієї категорії систематизовано та представлено на рисунку 1.2. Кредитний ризик у широкому розумінні — це ймовірність того, що боржник не виконає своїх фінансових зобов'язань перед банком, що призведе до прямих або непрямих збитків для кредитора. У науковій літературі підкреслюють, що кредитний ризик включає як ризик повної неплатоспроможності (банкрутство), так і менш крайні форми — прострочення платежів або часткові затримки, що в сукупності погіршують якість

кредитного портфеля і змушують банк створювати резерви для покриття можливих втрат [8-10]. Такий підхід відображений у першому рядку таблиці, де виділена саме ймовірність неповернення та її фінансові наслідки [8; 10].

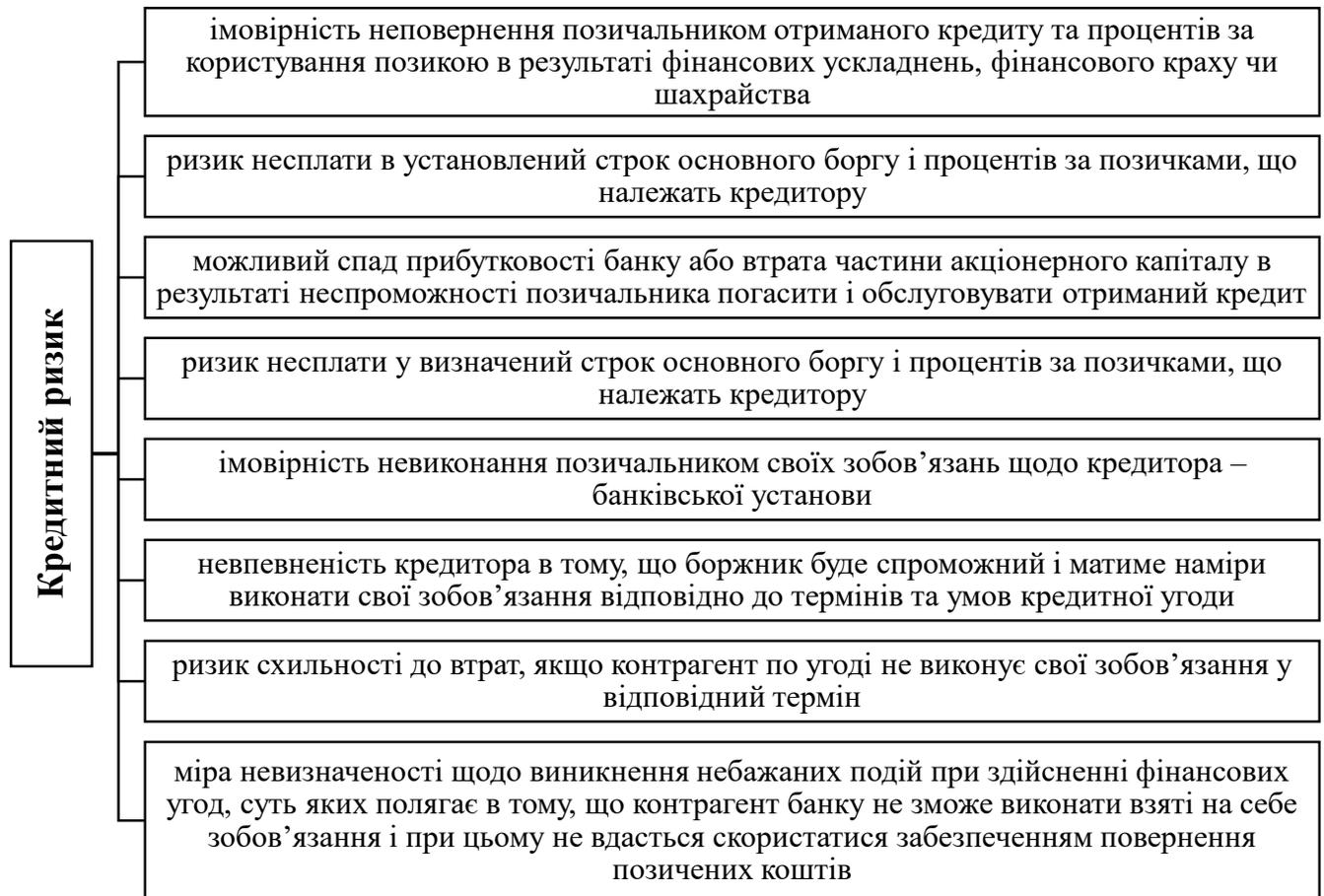

Рис. 1.2. Узагальнення підходів до тлумачення поняття «кредитний ризик» [7]

Проблема прострочення платежів (відкладена оплата основної суми або відсотків у встановлені строки) розглядається як ранній індикатор погіршення платоспроможності позичальника. Прострочені кредити зазвичай трансформуються в проблемні зобов'язання, вимагають перегляду погашальних графіків або застосування заходів стягнення; це безпосередньо впливає на ліквідність та прибутковість банку і змушує застосовувати спеціальні процедури моніторингу та роботи з проблемною заборгованістю [10; 11]. У навчально-методичних посібниках наголошують на

необхідності чіткого раннього виявлення таких випадків для зниження загального кредитного ризику [11].

Значну увагу у фаховій літературі приділено взаємозв'язку кредитного ризику з капітальними показниками банку: зростання частки проблемних кредитів веде до зниження прибутковості та потреби збільшення резервів і капіталу. У випадку масових дефолтів можливе суттєве скорочення власного капіталу банку та посилення регуляторних вимог щодо докапіталізації, що створює системні ризики для фінансової установи [12-14]. Саме цей аспект відображено в таблиці як потенційна втрата частини капіталу та падіння прибутковості.

Критичним для практики банків є також суб'єктивний компонент — невпевненість кредитора у намірах і здатності позичальника виконати взяті зобов'язання. Така невпевненість може базуватись не лише на фінансових показниках, але і на репутаційних факторах, правовому статусі контрагента або макроекономічних ризиках. Фахівці підкреслюють, що якісний кредитний аналіз повинен включати оцінку нематеріальних ризиків і поведінкових чинників, оскільки вони впливають на ймовірність виконання зобов'язань [9; 15].

Ризик концентрації (схильність до втрат при невиконанні контрагентом зобов'язань) — ще один важливий елемент схеми. Якщо частка експозиції по окремому позичальнику, групі пов'язаних осіб чи галузі є високою, дефолт одного контрагента може призвести до непропорційно великих збитків. Саме тому практика управління ризиками передбачає встановлення лімітів по контрагентах та диверсифікацію кредитного портфеля [13-15].

Нарешті, ступінь невизначеності щодо настання небажаних подій при укладенні угод (форс-мажор, падіння вартості застави, зміни регуляторного або правового середовища) підкреслює, що навіть ретельно вивчене забезпечення може виявитися недостатнім для покриття втрат. Це потребує від банку регулярного стрес-тестування, оцінки ліквідності та ліквідності застави, а також розроблення процедур реагування на надзвичайні обставини [7].

Джерелом виникнення кредитного ризику є широкий спектр фінансових активів та інструментів, які беруть участь у процесі кредитування та управління капіталом. До таких активів належать [16]: кошти, розміщені на рахунках у банках, різноманітні цінні папери, включаючи акції та облігації, дебіторська заборгованість контрагентів за укладеними договорами, позики та кредити, видані іншим суб'єктам господарювання, а також інші форми фінансових інвестицій. Кожен з цих активів несе в собі потенційний ризик невиконання зобов'язань контрагентом, що і формує суть кредитного ризику.

Для зменшення негативного впливу кредитного ризику кредитор має право застосовувати низку превентивних заходів. Зокрема, він може проводити детальну перевірку фінансової спроможності потенційного боржника, оцінювати його ліквідність, платоспроможність та стабільність фінансових результатів; вимагати від позичальника надання забезпечення у вигляді застави майна або фінансових активів, гарантії третьої сторони або страхування відповідних ризиків у страхових компаніях; здійснювати страхування кредитних ризиків зі свого боку; передавати права вимоги за боргом третім особам, наприклад, факторинговим компаніям.

Кредитний ризик, як правило, виникає у двох основних випадках [16]:

- по-перше, коли позичальник з об'єктивних причин не здатний повернути заборгованість, що може бути наслідком тимчасової втрати платоспроможності або погіршення економічних умов;

- по-друге, коли позичальник не має наміру виконувати свої зобов'язання, свідомо ухиляючись від платежів.

Незалежно від причин, кредитний ризик є неминучою частиною фінансової діяльності, і невміння банку правильно його ідентифікувати та управляти ним може призвести до суттєвих фінансових втрат або навіть кризових явищ у діяльності установи.

Основними причинами виникнення кредитного ризику є [17-18]:

- фінансова неспроможність позичальника, що проявляється у проблемах з

ліквідністю, низькою рентабельністю та негативними фінансовими результатами;

- зміни у макроекономічному середовищі, такі як інфляція, девальвація національної валюти, підвищення процентних ставок, коливання цін на ресурси, які можуть ускладнити виконання зобов'язань;
- низька якість кредитної документації, яка включає неповну або застарілу інформацію про позичальника, недостатньо ретельну перевірку кредитоспроможності та формальний підхід до аналізу фінансового стану клієнта;
- фінансові махінації або шахрайство, пов'язані з навмисним наданням недостовірних даних, фальсифікацією фінансової звітності, приховуванням інформації про зобов'язання та активи, що може призвести до серйозних кредитних втрат для банку.

Класифікація кредитних ризиків комерційних банків здійснюється за різними критеріями, що дозволяє комплексно оцінювати ризики та приймати ефективні управлінські рішення [19-20]. Детальна класифікація відображена в Додатку А. Один із ключових підходів базується на фінансових наслідках, які спричиняє кредитний ризик. У цьому разі виділяють ризики, наслідком яких є прямі фінансові втрати для банку, ризики, що призводять до недоотримання очікуваної фінансової вигоди, а також ризики, які можуть впливати на отримання фінансового доходу, що є особливо важливим для планування доходів і витрат банківської установи.

Іншим критерієм класифікації є сфера виникнення кредитного ризику. Зовнішні, або систематичні, ризики пов'язані з макроекономічними та ринковими умовами, на які банк не може безпосередньо впливати, тоді як внутрішні, або несистематичні, ризики виникають всередині банку і залежать від його власних рішень, політики кредитування та управління активами.

Кредитні ризики також класифікують за учасниками кредитної угоди. До цієї категорії належать ризики, пов'язані безпосередньо з позичальником, ризики, що стосуються страховика або гаранта, а також ризики, які пов'язані з наявністю та якістю забезпечення. Такий підхід дозволяє банку оцінити вплив різних учасників

угоди на можливі втрати та передбачити механізми зменшення ризиків.

За рівнем виникнення виділяють індивідуальні та портфельні кредитні ризики. Індивідуальний ризик пов'язаний із конкретним кредитом або позичальником, тоді як портфельний ризик характеризує сукупний ефект усіх кредитних операцій банку і відображає загальну концентрацію ризиків у кредитному портфелі.

Класифікація за терміном кредитування передбачає розмежування короткотермінових та довготермінових кредитних ризиків. Короткотермінові ризики виникають під час операцій із кредитами до одного року, а довготермінові охоплюють кредити з більш тривалим періодом погашення, що має значення для управління ліквідністю та фінансовим плануванням банку.

За можливістю прогнозування виділяють ризики, які можна передбачити, та ризики, спрогнозувати які важко або неможливо. Прогнозовані ризики дозволяють банку планувати заходи з їх мінімізації, тоді як непередбачувані потребують створення додаткових резервів та страхових механізмів.

Кредитні ризики класифікують і за видом операцій кредитного характеру. До них відносяться ризики при класичному кредитуванні, при операціях з векселями, лізингових та факторингових операціях, а також при використанні акредитивів. Така класифікація допомагає ідентифікувати специфічні джерела ризику залежно від фінансового інструменту.

Важливим критерієм є статус позичальника, що передбачає оцінку ризиків при кредитуванні корпоративних клієнтів, фізичних та юридичних осіб, а також інсайдерів. Міжбанківські ризики виділяються окремо та пов'язані з кредитними операціями між банківськими установами.

За способом впливу на ризик розрізняють ризики, які ліквідовуються банком самостійно, ризики, що покриваються страховими компаніями, ризики, які ліквідовуються гарантом або поручителем, а також ризики, розподілені між кількома банками. Цей підхід дозволяє ефективно управляти ризиком та розподіляти його вплив на різні сторони.

Кредитні ризики можна класифікувати й за етапом кредитного процесу: ризики, що виникають безпосередньо під час видачі кредиту, та ризики, пов'язані з нетрадиційними кредитними операціями, які мають специфічну природу та методи оцінки.

Останнім критерієм є ймовірність реалізації кредитного ризику. Виділяють реалізовані ризики, які вже призвели до фінансових наслідків, та потенційні ризики, які можуть реалізуватися у майбутньому. Така класифікація дозволяє банку прогнозувати можливі втрати та створювати необхідні резерви для покриття потенційних збитків.

Управління банківським ризиком являє собою комплексну систему заходів, спрямованих на ідентифікацію, оцінку, контроль і мінімізацію можливих негативних наслідків, які можуть виникнути у процесі банківської діяльності. Воно передбачає застосування методів аналізу ризиків, встановлення нормативів, внутрішніх політик та процедур, а також використання фінансових інструментів для захисту активів банку. Основною метою управління ризиком є забезпечення фінансової стійкості установи, підтримка її ліквідності, збереження репутації та максимізація прибутковості за прийняттого рівня ризику [16].

Для забезпечення ефективного управління кредитним ризиком банки застосовують різноманітні методики його оцінки. Метод статистичної оцінки кредитного ризику полягає у визначенні взаємозв'язків між економічними процесами на основі статистичних показників, що змінюються під впливом ризиків. Застосування цього методу дозволяє банку прослідкувати частоту виникнення збитків, прогнозувати зміни фінансового стану та приймати зважені управлінські рішення [21]. Основною перевагою є можливість використання кількісних даних для обґрунтування стратегічних рішень. Водночас, метод має недолік у вигляді недостатності статистичних даних через вплив політичних та економічних ризиків, які не завжди піддаються статистичному поясненню.

Аналітичний метод, або стрес-тестування, передбачає розробку прогнозних

сценаріїв зміни якості кредитного портфеля банку у разі настання шоккових ситуацій в економіці. Його застосування дозволяє банку підготуватися до різних сценаріїв розвитку економіки та накопичувати резерви для покриття можливих кредитних ризиків [22]. Серед переваг цього підходу — можливість прогнозування ризикових ситуацій та підвищення фінансової стійкості банку. Недоліками є дефіцит необхідної інформації, нестача якісних даних та обмежена кількість кваліфікованих фахівців, які можуть здійснити детальний аналіз.

Коефіцієнтний метод полягає у розрахунку фінансових коефіцієнтів та наданні висновків щодо фінансового стану об'єкта дослідження на основі даних фінансової звітності банку [23]. Цей метод відзначається відкритістю та доступністю інформації, а також швидкістю та простотою розрахунків, що дозволяє оперативно оцінювати фінансове становище. Водночас, результати коефіцієнтного аналізу дають лише поверхневу оцінку економічного явища і потребують подальшого детального обґрунтування шляхом застосування більш глибоких методів [24].

Метод експертної оцінки передбачає дослідження економічних явищ та надання їм об'єктивної характеристики на основі суджень групи експертів, а також визначення тенденцій їх подальшого розвитку [25]. Основною перевагою цього підходу є можливість використання при відсутності або обмеженій кількості даних, необхідних для застосування статистичних чи аналітичних методів. Водночас цей метод характеризується певною суб'єктивністю та інтуїтивністю експертних думок, що підвищує ймовірність формування помилкових висновків.

Управлінські та методичні підходи до оцінювання кредитного ризику поєднують кількісні моделі та якісні методи. У практичних посібниках і методичних виданнях пропонується інтегрований підхід, що комбінує попередню оцінку позичальника, моніторинг кредитного портфеля та системи раннього попередження — усе це формує основу процедури управління кредитним ризиком у банку [7; 16].

Кількісні методи оцінки, що дозволяють отримати об'єктивну числову характеристику ризику, включають [16]:

— кредитний рейтинг, який формується на основі аналізу фінансових показників позичальника та його історії погашення боргів; рейтинг надають кредитні агентства, такі як Standard & Poor's, Moody's та Fitch;

— моделі оцінки ймовірності дефолту (PD), що застосовують статистичні методи та фінансові дані позичальника для визначення ймовірності невиконання ним зобов'язань;

— моделі втрат за умов дефолту (LGD), що дозволяють оцінити можливі втрати банку у разі неповернення кредиту з урахуванням застави та механізмів відшкодування;

— моделі експозиції на момент дефолту (EAD), які визначають суму заборгованості, що залишиться непогашеною в разі настання дефолту, з урахуванням процентних ставок, строків кредиту та інших факторів.

Якісні методи оцінки передбачають експертну та комплексну оцінку потенційного ризику [16]:

- аналіз кредитної історії позичальника, що включає перевірку минулого виконання зобов'язань, наявність прострочених платежів та негативних записів у кредитних бюро;
- оцінка управлінської команди позичальника, зокрема досвіду та кваліфікації керівництва, здатності ефективно управляти фінансами та бізнес-процесами;
- оцінка ринкових умов, включаючи стан ринку, динаміку галузевих тенденцій та макроекономічні фактори, які можуть впливати на платоспроможність позичальника.

Інтегровані методи оцінки поєднують кількісні та якісні підходи для формування комплексного уявлення про ризик [16]:

— моделі кредитних скорингів, що використовуються для оцінки фізичних осіб на основі їх фінансових даних, кредитної історії та поведінкових характеристик;

— аналіз кредитних портфелів, що враховує загальний стан портфеля банку,

кореляцію між ризиками окремих позичальників і прогнозує вплив потенційних дефолтів на весь портфель.

Суб'єктом, відповідальним за регулювання, нагляд і контроль діяльності комерційних банків на території України, є Національний банк України. Основна функція цього органу полягає у забезпеченні стабільності банківської системи, підтриманні належного рівня ліквідності та платоспроможності банківських установ, а також у сприянні їхньому сталому розвитку. В межах здійснення нагляду, одним із ключових завдань НБУ є контроль за дотриманням банками встановлених нормативів щодо допустимого рівня кредитного ризику, а також забезпечення професійного управління цим ризиком.

Як відзначає дослідник Подчесова В. Ю., основними інституціями, що визначають правові та організаційні рамки управління кредитним ризиком в Україні, є: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України та Національний банк України. Ці органи формують, розробляють та затверджують законодавчі та нормативно-правові акти, які регламентують здійснення кредитної діяльності, а самі банківські установи, у свою чергу, формують внутрішні документи, положення та політику кредитування, що визначають правила оцінки позичальників та управління ризиками [26].

Окрім цього, окремі питання регулювання фінансового ринку, такі як випуск, обіг та залучення цінних паперів для забезпечення кредитних угод, належать до компетенції Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку, а також Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг. Ці органи здійснюють контроль за правильністю проведення операцій з первинними та вторинними фінансовими інструментами, які банки використовують для управління своєю кредитною діяльністю [26].

Серед основних нормативно-правових актів, які регулюють управління та нагляд за рівнем кредитного ризику в банківській сфері, слід виділити Закон України «Про банки та банківську діяльність» [27]. Цей закон спрямований на створення умов

для стабільного розвитку банківської системи, забезпечення вільної конкуренції серед банків через надання високоякісних послуг, а також захист інтересів вкладників та клієнтів. Крім того, закон формує правові умови для ефективного функціонування економіки та створення сприятливого середовища для діяльності банків.

Важливою складовою нормативного регулювання є Постанова Національного банку України № 351 від 30.06.2016 р. «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» [28]. Відповідно до цього Положення, кредитний ризик визначається як «розмір очікуваних втрат (збитків) за активом у разі дефолту боржника/контрагента». Документ встановлює, що банк самостійно оцінює рівень кредитного ризику позичальника як на індивідуальній, так і на груповій основі, незалежно від того, чи йдеться про фізичну особу, юридичну особу, фінансову установу чи бюджетну організацію [29].

У практичному сенсі, аналіз кредитного ризику передбачає оцінку банком наданих позичальнику кредитів, інвестиційних вкладень у інші установи, а також фінансової та господарської дебіторської заборгованості. Цей аналіз дозволяє віднести позичальника до певного класу надійності та прийняти обґрунтоване рішення про надання кредиту або відмову в ньому, що є ключовим інструментом мінімізації потенційних збитків [28].

Згідно з Положенням № 351, кредит вважається проблемним або непрацюючим, якщо існує 100% ймовірність дефолту. У разі наявності непрацюючого кредиту юридичній особі присвоюється 10-й клас боржника, а фізичній особі — 5-й клас. Кредит набуває статусу проблемного у разі несплати протягом 90 днів (або 30 днів для банків) або якщо банк має обґрунтовані сумніви у повному погашенні заборгованості, не беручи до уваги вартість забезпечення [30].

Положення також містить ряд конкретних заходів для оцінки кредитного ризику, серед яких: використання стандартизованих підходів для перевірки фінансового стану клієнтів; для юридичних осіб застосовується скринінгова

економетрична модель, для інших позичальників — залучаються абсолютні та відносні фінансові показники; розширення групової (портфельної) оцінки активів, з визначенням основних критеріїв та умов такої оцінки; покращення вимог до переліку забезпечення та оцінки його задовільності, зокрема виключення майнових прав, за винятком майнових прав на депозити, що враховуються при визначенні кредитного ризику [31].

До переліку нормативно-правових документів також входить Закон України «Про фінансову реструктуризацію» від 14.06.2016 № 1414-VIII [32], який регламентує проведення реструктуризації протермінованої заборгованості банкам щодо надійних позичальників із виявленими фінансовими обмеженнями. Хоча використання цього механізму передбачає самостійність банків у зниженні проблемної заборгованості і не завжди є ефективним при значних обсягах безнадійних активів, він створює передумови для розвитку відповідної інфраструктури та застосування реструктуризації як інструменту управління кредитним ризиком [29].

Відповідно до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні [33], кредитний ризик оцінюється за допомогою встановлених Національним банком України нормативів, які забезпечують фінансову стійкість установ та мінімізують потенційні втрати, відображені в таблиці 1.2. Н7 регламентує максимальний розмір кредитного ризику на одного контрагента (розраховується як відношення всієї заборгованості цього контрагента перед банком до суми регулятивного капіталу банку), що дозволяє обмежити концентрацію ризиків у відносинах із окремими клієнтами. Це зменшує можливість великих збитків у випадку дефолту окремого позичальника та забезпечує диверсифікацію кредитного портфеля. Різні межі для системно важливих та спеціалізованих банків відображають рівень їх значущості для фінансової системи та специфіку діяльності. Н8 визначає норматив великих кредитних ризиків, тобто сумарний обсяг найбільших кредитних зобов'язань банку. Він розраховується як відношення сукупної заборгованості за всіма кредитами, які перевищують певний поріг і вважаються "великими", до регулятивного капіталу

банку, щоб перевірити, чи не перевищує загальний обсяг таких ризикованих вкладень встановлену кратність до власних коштів банку. Його обмеження дозволяє контролювати загальну концентрацію ризиків у банку, запобігаючи надмірному накопиченню ризиків у великих кредитах та підвищуючи стабільність банку у разі негативного розвитку подій.

Таблиця 1.2

Нормативи Національного банку України для оцінки кредитного ризику банків, їх граничні показники

Норматив	Трактування	Граничні показники
Н7	Максимальний розмір кредитного ризику на одного контрагента	Для комерційних банків — не більше 25 %; для системно важливих банків — не більше 20 %; для спеціалізованих ощадних банків — не більше 20 %; для спеціалізованих банків довірчого управління — не більше 15 % від регулятивного капіталу. Цей норматив обмежує концентрацію кредитних ризиків у відносинах з одним контрагентом.
Н8	Норматив великих кредитних ризиків	Визначає сумарну граничну величину всіх великих кредитних ризиків банку. Не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу. Цей норматив дозволяє обмежити загальну концентрацію ризиків у банку та підвищує його фінансову стійкість.
Н9	Максимальний розмір кредитного ризику за операціями з пов'язаними особами	Для банків — не більше 25 %; для спеціалізованих ощадних банків — не більше 20 %; для спеціалізованих банків довірчого управління — не більше 20 %. Цей норматив регламентує ризики, що виникають у взаємовідносинах із пов'язаними з банком особами, щоб уникнути конфлікту інтересів і надмірної концентрації ризиків.

Джерело: [33]

Н9 встановлює граничний розмір кредитного ризику за операціями з пов'язаними особами, що забезпечує прозорість і контроль взаємовідносин банку з суб'єктами, які можуть впливати на його рішення. Він розраховується як відношення заборгованості всіх пов'язаних осіб не до регулятивного, а до основного капіталу банку, що робить критерії строгішими. Цей норматив спрямований на уникнення конфлікту інтересів та надмірної концентрації ризику у групі пов'язаних осіб.

Такими законодавчо встановленими документами впроваджуються заходи, які

створюють необхідні умови для того, щоб виконання обов'язків боржника за кредитом було забезпечено. Усі три нормативи разом формують систему обмежень, яка дозволяє банкам самостійно, але в межах встановлених правил, ефективно управляти кредитним ризиком і підтримувати фінансову стійкість.

Отже, кредитний ризик є одним з центральних видів ризиків у діяльності банків та фінансових установ, його суть полягає в ймовірності того, що позичальник не зможе або не захоче виконати свої зобов'язання, що може призвести до фінансових втрат для кредитної установи. Особливу актуальність проблема кредитного ризику набуває в умовах сучасної економічної ситуації, коли політична нестабільність, зміни на фінансових ринках, динаміка макроекономічних показників та поява нових технологій безпосередньо впливають на здатність позичальників виконувати свої зобов'язання.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОЦІНКА КРЕДИТНОГО РИЗИКУ АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

2.1 Характеристика діяльності АТ КБ "ПриватБанк"

Становлення АТ КБ "ПриватБанк" (акціонерне товариство комерційний банк "ПриватБанк") як провідної фінансової установи України стало відповіддю на потребу в надійному комерційному банку в період формування ринкової економіки. У процесі трансформації фінансової системи країни банк відіграв ключову роль у забезпеченні доступу населення та бізнесу до сучасних фінансових інструментів.

АТ КБ "ПриватБанк" було створено в Україні у 1992 році [34]. Розширення мережі відділень по регіонах, швидке впровадження інноваційних банківських послуг і вдосконалення дистанційного обслуговування сприяли формуванню широкої клієнтської бази. Установа робила акцент на доступності сервісів для населення, що дозволило значно зміцнити її позиції. Банківська діяльність активно підтримувала розвиток національної економіки: особливу увагу було приділено кредитуванню малого та середнього бізнесу, який є фундаментом внутрішнього ринку та ділової активності. Завдяки цьому ПриватБанк забезпечував фінансову підтримку тисяч підприємств і домогосподарств, стимулюючи їхнє зростання та покращення добробуту населення.

Протягом багатьох років банк демонстрував високу конкурентоспроможність, розширював спектр своїх продуктів, запроваджував новітні технології та підвищував рівень фінансової довіри клієнтів. Проте наприкінці 2016 року в банку почали проявлятися ризики, пов'язані зі значними проблемами ліквідності та капіталізації. З метою запобігання системній кризі в банківській сфері уряд України ухвалив рішення про націоналізацію ПриватБанку. Завдяки державному втручанню було реалізовано масштабну програму реструктуризації, що дозволило стабілізувати його фінансовий

стан і забезпечити збереження коштів фізичних і юридичних осіб.

Після переходу у державну власність АТ КБ "ПриватБанк" продовжив роботу як системно важливий банк, орієнтований на обслуговування мільйонів клієнтів і забезпечення безперервності банківської інфраструктури в країні. Інституція утримує статус найбільшого банку України, активно розвиває цифрові сервіси та виступає одним із ключових елементів фінансової системи держави.

Згідно з схематичним зображення структури власності на 31 березня 2025 року, відображеному у Додатку Б, 100% акцій АТ КБ "ПриватБанк" належить державі, яка виступає його єдиним учасником [35]. Функції найвищого органу управління банком та реалізація державних корпоративних прав відповідно до законодавства покладені на Кабінет Міністрів України.

Згідно зі статтею 18 Статуту ПриватБанку [36], його діяльність ґрунтується на нормах Конституції України, положеннях Цивільного та Господарського кодексів, Законах України "Про банки і банківську діяльність", "Про Національний банк України", "Про акціонерні товариства", "Про систему гарантування вкладів фізичних осіб", а також інших законах України та нормативно-правових актах державних інституцій, що регулюють фінансовий сектор і контроль за діяльністю банків. Банк працює відповідно до внутрішніх регламентів, положень Статуту та вимог щодо режиму фінансової безпеки і комерційної таємниці.

У межах діяльності за кодами КВЕД 64.19, 66.19 і 66.12 АТ КБ "ПриватБанк" здійснює повний спектр банківських та супутніх фінансових операцій [36]. Зокрема, за КВЕД 64.19 банк надає інші види фінансового посередництва, що охоплюють обслуговування клієнтів у сфері депозитних, кредитних та розрахункових операцій. Відповідно до КВЕД 66.19 установа забезпечує додаткові послуги щодо фінансового посередництва, включаючи консультаційний супровід і послуги з управління ризиками. Діяльність за КВЕД 66.12 пов'язана з роботою на фінансових ринках, операціями з цінними паперами та іншими інструментами інвестування. Така багатопрофільність дозволяє ПриватБанку забезпечувати комплексне задоволення

потреб клієнтів і зберігати конкурентні позиції на ринку банківських послуг.

Організаційна структура управління банку (див. Додаток В), порядок взаємодії органів управління та розподіл повноважень закріплені у Статуті [36] та внутрішніх положеннях. Вона сформована на основі чіткого поділу повноважень між стратегічним, управлінським і операційним рівнями. З метою систематизації рівнів управління та ключових функцій органів управління банку спрощену організаційну структуру АТ КБ "ПриватБанк" подано в таблиці 2.1:

Таблиця 2.1

Спрощена організаційна структура управління АТ КБ "ПриватБанк"

Рівень управління	Орган / підрозділ	Основні функції
Стратегічний рівень	Наглядова рада	Формування стратегії розвитку банку, контроль за діяльністю Правління, управління ключовими ризиками
Контрольний рівень	Комітети Наглядової ради, внутрішній аудит	Моніторинг ефективності управління, контроль дотримання нормативних вимог
Управлінський рівень	Правління банку	Загальне керівництво поточною діяльністю банку, реалізація стратегії
Функціональний рівень	Заступники Голови Правління	Координація окремих напрямів діяльності (фінанси, ризики, бізнес, ІТ тощо)
Функціональні напрями	Ризик-менеджмент	Управління кредитними, ринковими, операційними та іншими ризиками
	Фінансовий напрям	Бюджетування, фінансовий контроль, управління капіталом
	Корпоративний бізнес	Обслуговування корпоративних клієнтів, кредитування
	Роздрібний бізнес	Обслуговування фізичних осіб, розвиток роздрібних продуктів
	ІТ та цифрові технології	Підтримка інформаційних систем, цифровізація банківських процесів
	Комплаєнс та юридичний напрям	Дотримання законодавства, регуляторних вимог, AML
	Безпека	Захист інформації, економічна та фізична безпека
Операційний рівень	Макрорегіональні управління (МРУ)	Організація діяльності регіональних підрозділів
Виконавчий рівень	Відокремлені підрозділи та відділення	Безпосереднє надання банківських послуг клієнтам

Джерело: [37]

Стратегічні рішення та контроль за діяльністю банку здійснює Наглядова рада,

тоді як безпосереднє керівництво поточними процесами покладено на Правління, очолюване Головою Правління. Внутрішня структура банку представлена системою спеціалізованих напрямів і департаментів, зокрема з управління ризиками, фінансами, інформаційними технологіями, корпоративним і роздрібним бізнесом, комплаєнсом та безпекою, що забезпечує цілісність управлінських процесів. Реалізація операційних функцій відбувається через розгалужену мережу макрорегіональних управлінь і відокремлених підрозділів, що дозволяє банку ефективно надавати послуги клієнтам по всій території України.

За даними агентства Standard-Rating станом на серпень 2024 року, АТ КБ «ПриватБанк» продовжує демонструвати максимальну надійність в рамках національної економіки. Банку присвоєно найвищий довгостроковий рейтинг за національною шкалою «uaAA» та вищий короткостроковий рейтинг «uaK1». Оцінка депозитів на рівні «ua.1» підтверджує мінімальний ризик для коштів вкладників в умовах українського ринку, що засвідчує його лідерські позиції та стабільність в контексті вітчизняної фінансової системи [37].

Агентство Fitch Ratings 24 жовтня 2025 року підтвердило свої оцінки щодо банку, залишивши його рейтинги дефолту емітента (IDR) на рівні «ССС» для іноземної валюти та «ССС+» для національної. Ключовим моментом в коментарі Fitch є відзначення того, що банк підтримує загалом достатній рівень ліквідності в іноземній валюті [37]. Це стало можливим завдяки ряду регулятивних заходів щодо капіталу та валютного контролю, які діють з початку повномасштабної війни з метою стабілізації банківської системи та зменшення ризиків відтоку депозитів.

Міжнародне рейтингове агентство Moody's, яке формує свої висновки на основі публічної інформації, оцінює базову кредитоспроможність (BCA) банку на низькому рівні «са» [37]. Ця оцінка відображає значні ризики, пов'язані з роботою в юрисдикції, що переживає війну. У зв'язку з цим довгострокові рейтинги депозитів та ризику контрагента банку знаходяться в зоні «Саа3», що вказує на дуже високий кредитний ризик за глобальними стандартами, переважно через вплив суверенних факторів та

макроекономічної нестабільності.

Загалом, картина рейтингів свідчить про суттєву дивергенцію. З одного боку, високі національні рейтинги підкреслюють силу та стабільність банку в порівнянні з іншими українськими фінансовими установами. З іншого боку, низькі міжнародні рейтинги, такі як «ССС» від Fitch або «Саа3» від Moody's, не є відображенням внутрішніх проблем банку, а виступають прямим наслідком високого суверенного ризику України, викликаного воєнними діями та їх впливом на економіку.

Отже, АТ КБ "ПриватБанк" пройшов шлях від невеликої комерційної установи до найбільшого банку України, який є ключовою опорою фінансової системи держави. Завдяки державній підтримці, діджитал-трансформації, широкій мережі відділень та активній участі в економічному розвитку країни банк утримує лідерські позиції, забезпечує мільйони клієнтів якісними послугами та продовжує відігравати стратегічно важливу роль у розвитку та відновленні економіки України

2.2 Аналіз ключових балансових показників та фінансових результатів АТ КБ "ПриватБанк"

Аналіз ключових балансових показників та фінансових результатів є важливим інструментом оцінки ефективності діяльності АТ КБ "ПриватБанк" і дозволяє всебічно дослідити його фінансовий стан. Він охоплює вивчення структури та динаміки активів і пасивів, оцінку ефективності використання банківських ресурсів, а також аналіз формування доходів, контролю витрат та генерації прибутку. Такий підхід дає змогу визначити основні джерела прибутковості, виявити ризики та виклики, що впливають на операційну діяльність банку, а також оцінити ключові показники ефективності, зокрема рентабельність активів та рентабельність власного капіталу, у контексті змін фінансових потоків. Результати цього аналізу створюють підґрунтя для обґрунтованих висновків щодо того, наскільки успішно банк трансформував свої балансові ресурси у фінансовий результат у період 2022–2024

років.

Динаміка активів АТ КБ "ПриватБанк" за 2022–2024 роки за даними таблиці 2.2 демонструє потужну експансію та суттєву перебудову інвестиційного портфеля. Загальний обсяг активів зріс на 220,9 млрд грн, або на 40.86%, що є беззаперечним свідченням активного нарощування фінансової потужності та ринкових позицій. Це зростання забезпечувалося двома ключовими драйверами: портфель кредитів клієнтам збільшився на 44,7 млрд грн (+65.62%), а обсяг інвестицій в цінні папери — на 135,3 млрд грн (+56.47%). Така структура зростання прямо вказує на подвійну стратегічну орієнтацію банку: активну підтримку реального сектору економіки через кредитування та масштабне інвестування в фінансові інструменти, що, ймовірно, забезпечує стабільний процентний дохід і підвищену ліквідність самих активів.

Таблиця 2.2

Динаміка активів АТ КБ "ПриватБанк" за 2022–2024 роки

Показники	млн. грн.			%	
	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення 2024/2022	Відносне відхилення 2024/2022
Грошові кошти та їх еквіваленти	94 191	152 282	151 768	57 577	61,09
Кредити та аванси банкам	103 837	134 237	86 589	-17 248	-16,61
Кредити та аванси клієнтам	68 084	92 019	112 761	44 677	65,62
Інвестиції в цінні папери	239 752	271 847	375 094	135 342	56,47
Поточні податкові активи	9 079	4	4	-9 075	-99,96
Інвестиційна нерухомість	2 155	2 340	2 005	-150	-6,96
Основні засоби	5 228	5 127	5 173	-55	-1,05
Нематеріальні активи	1 389	1 563	1 972	583	41,98
Відстрочені податкові активи	1 100	1 952	1 629	529	48,09
Інвестиції в дочірні підприємства	30	30	30	0	0,00
Інші фінансові активи	6 498	9 493	13 496	6 998	107,74
Інші нефінансові активи	9 189	9 094	9 932	743	8,09
Непоточні активи або група вибуття	64	20	1 008	944	1 475,00
Загальна сума активів	540 596	680 008	761 461	220 865	40,86

Джерело: складено за даними [38-40]

Окремої уваги заслуговує різке зростання найбільш ліквідної статті балансу — грошових коштів та їх еквівалентів — на 57,6 млрд грн (+61.09%). Це може свідчити

про консервативний підхід до управління ризиками в умовах невизначеності, спрямований на створення надійного буферу для забезпечення миттєвої платоспроможності та виконання зобов'язань перед клієнтами. Водночас спостерігається значне скорочення обсягу кредитів, наданих іншим банкам, на 17,2 млрд грн (-16.61%). Така динаміка може бути результатом свідомої політики зменшення залежності від контрагентських ризиків на міжбанківському ринку або перерозподілу лімітів на більш прибуткові напрямки діяльності.

Підсумовуючи абсолютні зміни, можна стверджувати, що банк не тільки значно наростив розмір балансу, але і якісно змінив його наповнення. Акцент змістився на роботу з кінцевими клієнтами та інвестиції в ринкові інструменти, що формує стійку основу для майбутніх доходів. Супутнє зростання грошової маси та скорочення міжбанківських вкладень свідчить про прагнення до підвищення загальної фінансової обережності та автономії.

Структурний аналіз активів у табл. 2.3 повністю підтверджує і поглиблює висновки, отримані з абсолютної динаміки.

Таблиця 2.3

Динаміка структури активів АТ КБ "ПриватБанк" за 2022–2024 роки (%)

Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення 2024/2022
Грошові кошти та їх еквіваленти	17,42	22,39	19,93	2,51
Кредити та аванси банкам	19,20	19,74	11,37	-7,83
Кредити та аванси клієнтам	12,59	13,53	14,80	2,21
Інвестиції в цінні папери	44,34	39,97	49,23	4,89
Поточні податкові активи	1,68	0,00	0,00	-1,68
Інвестиційна нерухомість	0,40	0,34	0,26	-0,14
Основні засоби	0,97	0,75	0,68	-0,29
Нематеріальні активи	0,26	0,23	0,26	0,00
Відстрочені податкові активи	0,20	0,29	0,21	0,01
Інвестиції в дочірні підприємства	0,01	0,00	0,00	-0,01
Інші фінансові активи	1,20	1,40	1,77	0,57
Інші нефінансові активи	1,70	1,34	1,30	-0,40
Непоточні активи або група вибуття	0,01	0,00	0,13	0,12
Загальна сума активів	100,00	100,00	100,00	

Найважливішою зміною стало те, що інвестиції в цінні папери перетворилися на безумовно домінуючу статтю в балансі, збільшивши свою питому вагу з 44.34% до 49.23%. Це означає, що майже кожна друга гривня активів банку вкладена в цінні папери, що робить дохідність та якість цього портфеля критичними для загального фінансового результату. Паралельно зросла, хоча і значно скромнішими темпами, частка кредитів клієнтам (з 12.59% до 14.80%), що закріплює роль клієнтського кредитування як другого стратегічного стовпа діяльності.

Контрастом виступає кардинальне зменшення питомої ваги кредитів іншим банкам з 19.20% до 11.37%. У структурному вираженні ця стаття втратила майже 40% своєї значущості, що є вагомим доказом свідомої де-ризикізації та виходу з активів, пов'язаних із системними ризиками фінансового сектору. Високий і стабільний рівень частки грошових коштів (близько 20%) продовжує виконувати роль буфера безпеки. Таким чином, нова структура активів є більш зрілою, зосередженою на клієнтських операціях, довгострокових інвестиціях та підвищеній ліквідності, що свідчить про перехід до більш збалансованої та передбачуваної бізнес-моделі.

Згідно таблиці 2.4, аналіз динаміки пасивів АТ КБ "ПриватБанк" розкриває джерела фінансування його масштабного зростання. Беззаперечним фундаментом ресурсної бази залишаються кошти клієнтів, обсяг яких зріс на 149,6 млрд грн (+31.70%), досягнувши 621,6 млрд грн. Це зростання не лише абсолютне, але й вказує на збереження та посилення довіри клієнтів до банку в складний період, що дозволяє йому стабільно фінансувати активні операції. Ключовим позитивним моментом є стрімке зростання власного капіталу на 71.55% (або на 41,4 млрд грн), що значно перевищує темпи зростання залучених коштів. Важливо, що це зростання власного капіталу забезпечено не за рахунок емісії (статутний капітал залишився незмінним), а внаслідок здорового внутрішнього нагромадження. На це прямо вказує різке збільшення статті «Інші резерви» на 17,8 млрд грн та суттєве скорочення «Накопиченого дефіциту» на 20,2 млрд грн. Останнє є особливо важливим сигналом, оскільки свідчить про те, що фінансові результати діяльності банку в аналізованому

періоді дозволили не лише отримувати прибуток, але й активно погашати збитки минулих періодів, зміцнюючи таким чином фінансову основу.

Таблиця 2.4

Динаміка пасивів АТ КБ "ПриватБанк" за 2022–2024 роки

Показники	млн. грн.			%	
	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення 2024/2022	Відносне відхилення 2024/2022
Статутний капітал банку	206 060	206 060	206 060	0	0,00
Емісійний дохід	23	23	23	0	0,00
Інші резерви	-15 168	-1 714	2 585	17 753	117,06
Результат від операцій з акціонером	12 174	12 174	12 174	0	0,00
Резерви та інші фонди банку	11 449	12 959	14 084	2 635	23,03
Накопичений дефіцит	-156 749	-144 629	-136 518	20 231	12,91
Разом власний капітал	57 789	84 846	99 144	41 355	71,55
Кошти банків	0	0	0	0	0,00
Кошти клієнтів	471 970	555 371	621 596	149 626	31,70
Інші залучені кошти	128	2 630	6 199	6 071	4 742,97
Поточні податкові зобов'язання	0	25 791	21 560	21 560	–
Інші фінансові зобов'язання	2 634	3 056	4 104	1 470	55,84
Забезпечення	5 804	5 438	6 013	209	3,60
Інші нефінансові зобов'язання	2 271	2 750	2 887	616	27,13
Усього зобов'язання	482 807	595 162	662 317	179 510	37,17
Всього пасивів	540 596	680 008	761 461	220 865	40,85

Джерело: складено за даними [38-40]

Отже, структура пасивів демонструє здорову динаміку: банк здатний масштабувати свою діяльність за рахунок «дешевих» і стабільних клієнтських депозитів, одночасно нарощуючи власний капітал за рахунок внутрішньої ефективності, що підвищує його стійкість до зовнішніх шоків.

Структурний аналіз пасивів у табл. 2.5 дозволяє зрозуміти, як змінювалося співвідношення між власними та залученими джерелами фінансування. Незважаючи на абсолютне зростання, питома вага основних залучених коштів — депозитів клієнтів — у структурі пасивів незначно знизилася з 87.23% до 81.66%. Це не є негативним сигналом, а навпаки, вказує на успішну диверсифікацію джерел фінансування та

зменшення надмірної залежності від одного, навіть найстабільнішого, ресурсу.

Таблиця 2.5

Динаміка структури пасивів АТ КБ "ПриватБанк" за 2022–2024 роки (%)

Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення 2024/2022
Кошти банків	0,00	0,00	0,00	0,00
Кошти клієнтів	87,23	81,71	81,66	-5,57
Інші залучені кошти	0,02	0,39	0,81	0,79
Поточні податкові зобов'язання	0,00	3,79	2,83	2,83
Інші фінансові зобов'язання	0,49	0,45	0,54	0,05
Забезпечення	1,07	0,80	0,79	-0,28
Інші нефінансові зобов'язання	0,42	0,40	0,38	-0,04
Усього зобов'язання	89,32	87,50	86,97	-2,35
Статутний капітал банку	38,11	30,29	27,05	-11,06
Емісійний дохід	0,00	0,00	0,00	0,00
Інші резерви	-2,81	-0,25	0,34	3,15
Результат від операцій з акціонером	2,25	1,79	1,60	-0,65
Резерви та інші фонди банку	2,12	1,91	1,85	-0,27
Накопичений дефіцит	-2,90	-2,13	-1,79	1,11
Разом власний капітал	10,68	12,50	13,03	2,35
Всього капітал і зобов'язання	100,00	100,00	100,00	

Головним структурним трендом є поступове, але помітне збільшення частки власного капіталу з 10.68% до 13.03%. Це пряме наслідок його швидшого зростання порівняно із залученими коштами. Таке підвищення рівня капіталізації є ключовим показником фінансової міцності та відповідає вимогам регуляторів щодо підвищення стійкості банківської системи. При цьому зменшення частки статутного капіталу (з 38.11% до 27.05% у структурі власного капіталу) лише підкреслює, що новий капітал формувався саме за рахунок реінвестування прибутку та формування резервів, а не формального збільшення статутного фонду.

Таким чином, зміни в структурі пасивів відображають перехід до більш зрілої та стійкої моделі: банк зменшує відносну залежність від клієнтських депозитів і нарощує власну капітальну базу, що значно підвищує його кредитоспроможність та здатність поглинати потенційні втрати.

Комплексний аналіз таблиць 2.2–2.5 дозволяє зробити висновок про якісну

трансформацію та зміцнення фінансового стану АТ КБ «ПриватБанк» у 2022–2024 роках. Банк не просто збільшив розмір балансу на 41%, а провів його стратегічну перебудову: змістив акцент з міжбанківських операцій на кредитування реальної економіки та інвестиції в цінні папери, одночасно накопичивши значний буфер ліквідності. Ця нова модель підкріплена здоровою структурою пасивів, де зростання за рахунок клієнтських коштів супроводжується ще більш динамічним нарощуванням власного капіталу за рахунок внутрішніх джерел. У підсумку, банк демонструє посилену фінансову стійкість, здатність до подальшого кредитного та інвестиційного зростання та підвищену захищеність від зовнішніх ризиків завдяки більш високому рівню капіталізації та ліквідності.

Ефективність діяльності комерційного банку значною мірою визначається процесами формування та розподілу прибутку, які відображають здатність установи генерувати дохід, підтримувати фінансову стійкість і забезпечувати розвиток бізнесу. Прибуток банку формується за рахунок процентних доходів від кредитування та депозитних операцій, комісійних доходів і інших фінансових операцій, а витрати включають процентні платежі, витрати на персонал, адміністративні та операційні витрати, амортизаційні витрати та податки.

Аналіз динаміки складу доходів, витрат і прибутку АТ КБ «ПриватБанк» за 2022–2024 роки у табл. 2.6 свідчить про стійке зростання масштабів діяльності та вагоме підвищення операційної результативності. Загальний обсяг доходів банку зріс на 46,9 млрд грн (+59%), що є прямим наслідком активного нарощування кредитного та інвестиційного портфелів. Ключовим позитивним драйвером виступив чистий процентний дохід, який збільшився на 67,6% (26,97 млрд грн), завдяки ще більшому зростанню процентних доходів (+77,6%) порівняно з витратами. Комісійні доходи також продемонстрували міцний приріст на 41,5%, підтверджуючи диверсифікацію джерел надходжень. У підсумку, прибуток до оподаткування зріс на 133,6%, що є вражаючим показником операційної ефективності.

Таблиця 2.6

Динаміка складу доходів, витрат і прибутку АТ КБ "ПриватБанк", їх динаміка за 2022–2024 роки

Показники	млн. грн.				%
	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення 24/22	Відносне відхилення 24/22
1	2	3	4	5	6
Чистий процентний дохід	39 918	59 622	66 888	26 970	67,6
Процентні доходи	43 686	66 238	77 594	33 908	77,6
Процентні витрати	(3 768)	(6 616)	(10 706)	(6 938)	184,1
Комісійні доходи	32 945	41 589	46 602	13 657	41,5
Комісійні витрати	(12 505)	(17 150)	(18 834)	(6 329)	50,6
Витрати на виплати працівникам	(10 096)	(10 552)	(12 484)	(2 388)	23,7
Інші адміністративні та операційні витрати	(10 473)	(10 946)	(11 341)	(868)	8,3
Амортизаційні витрати	(1 970)	(2 175)	(2 731)	(761)	38,6
Інші доходи	2 815	2 173	1 619	-1 196	-42,5
Всього доходів	79 446	110 000	126 315	46 869	59,0
Всього витрат	(38 813)	(47 440)	(62 396)	(23 583)	60,7
Прибуток (збиток) до оподаткування	34 672	72 766	81 004	46 332	133,6
Витрати на податок на прибуток	(4 474)	(35 001)	(40 863)	(36 389)	813,3
Прибуток (збиток)	30 198	37 765	40 141	9 943	32,9

Джерело: складено за даними [38-40]

Однак, динаміка витрат виявляє суттєві тиски, що формують головні виклики для чистого прибутку. Найбільш тривожним сигналом є експоненціальне зростання процентних витрат на 184,1% (на 6,94 млрд грн), що значно перевищує темпи зростання процентних доходів. Це прямо вказує на різке подорожчання вартості залучених коштів на ринку. Хоча комісійні та адміністративні витрати зростали помірнішими темпами, їх абсолютний приріст також істотний. Податкові витрати збільшилися в 9 разів, що є логічним наслідком зростання оподаткованого прибутку, але тим не менш істотно скорочує чистий результат.

У результаті взаємодії цих тенденцій чистий прибуток банку хоча й зріс на 9,94 млрд грн (+32,9%), але його зростання різко відставало від темпів збільшення прибутку до оподаткування. Це свідчить про те, що значна частина операційного

успіху «з'їдається» витратами на фінансування та податками. Таким чином, головним викликом для банку стає не генерування доходів, а контроль за витратною частиною, особливо за вартістю ресурсної бази, для забезпечення стійкого чистого прибутку.

Згідно таблиці 2.7, структурний аналіз доходів АТ КБ "ПриватБанк" чітко визначає домінуючий напрямок розвитку та формування прибутку. Питома вага процентних доходів у загальній структурі послідовно і суттєво зростала — з 54,96% у 2022 році до 63,02% у 2024 році, збільшившись на 8,0%. Це є беззаперечним підтвердженням того, що банк у своїй стратегії робить ставку саме на класичний кредитно-інвестиційний бізнес. Така концентрація на процентних доходах, з одного боку, формує стабільну і прогнозовану потік надходжень, але, з іншого, робить банк більш чутливим до змін процентних ставок і якості кредитного портфеля.

Таблиця 2.7

Динаміка структури доходів АТ КБ "ПриватБанк" за 2022–2024 роки (%)

Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення 24/22
Процентні доходи	54,96	60,22	63,02	8,06
Комісійні доходи	41,47	37,80	37,89	-3,58
Інші доходи	3,57	2,00	-0,91	-4,48
Всього доходів	100,00	100,00	100,00	

Позитивною тенденцією є стабілізація частки комісійних доходів на рівні близько 38%. Незважаючи на її незначне абсолютне зниження (-3,58%), ця стаття залишається другим за значенням джерелом, забезпечуючи диверсифікацію і меншу залежність від ринкових коливань. Проте, різке скорочення частки «Інших доходів» з 3,57% до від'ємного значення (-0,91%) є негативним сигналом. Це вказує на те, що неопераційні або нерегулярні джерела (такі як результати від переоцінки, продажу активів тощо) не тільки втратили значення, але й стали чистим витратом, імовірно через негативну переоцінку фінансових інструментів або інших активів у складних ринкових умовах. Отже, структура доходів банку стала більш концентрованою та «класичною». Це сприяє передбачуваності, але водночас підвищує залежність від

одного ключового фактора — чистої процентної маржі. Втрата диверсифікації через зникнення «Інших доходів» та їх перехід у збиткові статті є слабким місцем, що потребує уваги, оскільки позбавляє банк додаткового буфера в періоди стискування процентної маржі.

Аналіз структури витрат (табл. 2.8) виявляє кардинальну перебудову в навантаженні на фінансовий результат банку. Найбільш виразною та викликаючою занепокоєння тенденцією є стрімке зростання питомої ваги процентних витрат з 9,71% до 22,56% (на 12,85%). Це означає, що у 2024 році кожна п'ята гривня загальних витрат банку йшла на оплату відсотків за залученими коштами, що є прямим наслідком різкого подорожчання ресурсів на ринку. Паралельно значно зросла і частка комісійних витрат (до 39,7%), що, імовірно, пов'язано з інтенсифікацією клієнтських операцій та розвитком відповідних сервісів.

Таблиця 2.8

Динаміка структури витрат АТ КБ "ПриватБанк" за 2022–2024 роки (%)

Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення 24/22
Процентні витрати	9,71	13,95	22,56	12,85
Комісійні витрати	32,21	36,15	39,70	7,49
Витрати на виплати працівникам	26,01	22,24	26,33	0,32
Інші адміністративні та операційні витрати	27,00	23,08	23,87	-3,13
Амортизаційні витрати	5,07	4,58	5,54	0,47
Всього витрат	100,00	100,00	100,00	

З іншого боку, спостерігається помітна оптимізація адміністративних витрат. Частка інших адміністративних та операційних витрат знизилася з 27,00% до 23,87% (-3,13%), що свідчить про ефективний контроль за накладними витратами та постійними витратами банку. Також стабільною залишається частка витрат на оплату праці (близько 26%), що вказує на відсутність різкого зростання штату або витрат на персонал, незважаючи на зростання бізнесу.

Таким чином, структура витрат демонструє фундаментальну проблему: банк все

більше стає «заручником» зовнішніх ринкових умов, що визначають вартість його пасивів. Позитивні зусилля з оптимізації адміністративних витрат не в змозі компенсувати структурне зростання витрат на фінансування. Ця тенденція безпосередньо тисне на чисті процентні маржі та, як наслідок, на кінцеву рентабельність, змушуючи банк шукати шляхи підвищення ефективності саме в управлінні вартістю залучених коштів.

На рисунку 2.1 за 2022–2024 роках спостерігається значна різниця у фінансових результатах за окремими видами операцій.

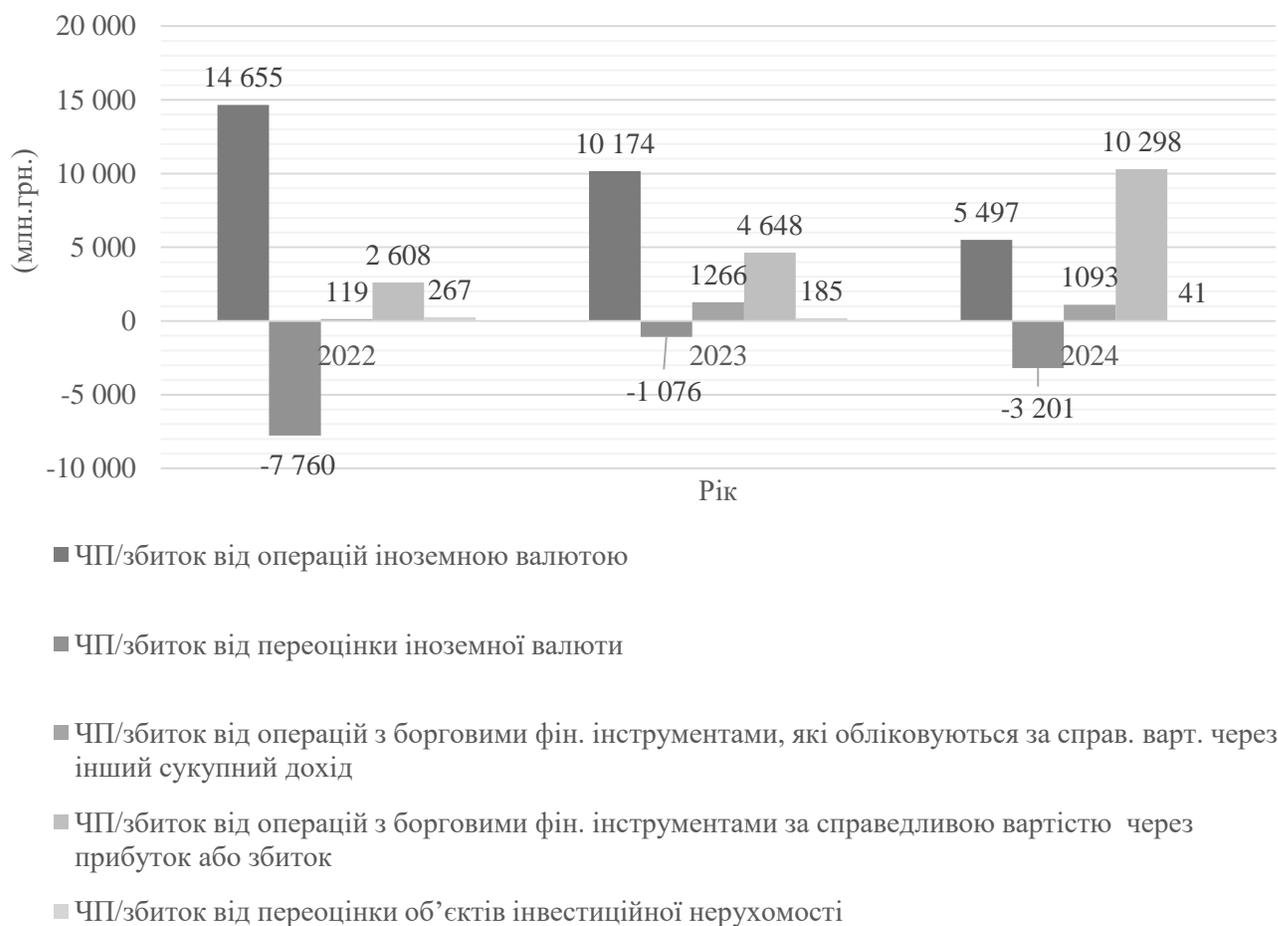

Рис. 2.1. Динаміка чистого прибутку/збитку АТ КБ "ПриватБанк" за основними видами операцій у 2022–2024 роках [38-40]

Чистий прибуток від операцій з іноземною валютою зменшився з 14 655 млн грн

у 2022 році до 5 497 млн грн у 2024 році, що свідчить про посилення валютного ризику та вплив коливань валютного курсу на прибутковність банку. Цей негативний аспект частково компенсується відносно стабільними результатами від операцій з борговими фінансовими інструментами, особливо через прибуток або збиток: показник зріс у 2024 році до 10 298 млн грн, що демонструє позитивний ефект інвестиційної політики банку та управління портфелем цінних паперів. Негативним моментом є коливання прибутку/збитку від переоцінки іноземної валюти, який у 2024 році становив –3 201 млн грн після зменшення у 2023 році до –1 076 млн грн. Це вказує на недостатню захищеність банку від валютних ризиків, що потребує додаткових хеджувальних механізмів. У той же час, прибуток від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості поступово зменшувався з 267 млн грн у 2022 році до 41 млн грн у 2024 році, що відображає низький вплив цього сегменту на загальний фінансовий результат, проте позитивно характеризує консервативну оцінку ризиків у сфері нерухомості.

На рисунку 2.2 чиста процентна маржа банку залишалася стабільною, з незначним приростом від 7,38% у 2022 році до 8,78% у 2024 році, що свідчить про ефективне управління процентними доходами та витратами.

Рис. 2.2. Динаміка коефіцієнтів ефективності діяльності АТ КБ "ПриватБанк" за 2022–2024 роки

Водночас рентабельність активів (ROA) знизилася з 5,59% у 2022 році до 5,27% у 2024 році, що вказує на певне падіння ефективності використання активів банку. Більш суттєве зниження спостерігається у рентабельності власного капіталу (ROE), яка зменшилася з 52,26% у 2022 році до 40,49% у 2024 році, що свідчить про зменшення доходності для акціонерів. Цей негативний аспект частково пояснюється підвищеними витратами та зниженням прибутку від операцій з іноземною валютою, однак залишковий рівень ROE все ще є високим порівняно з галузевими середніми показниками.

Аналіз показників ефективності використання активів АТ КБ «ПриватБанк» у таблиці 2.9 демонструє суперечливу картину, де зростання операційної активності не призводить до аналогічного поліпшення прибутковості. З одного боку, позитивною є тенденція до поступового підвищення оборотності активів (з 0,15 до 0,17) та доходів на 1 гривню активів (також з 0,15 до 0,17). Це свідчить про те, що банк успішно нарощує генерування доходу з кожної одиниці активів, а його бізнес-модель стає більш «обертовою». Зростання частки кредитів (до 14,8%) та особливо частки цінних паперів (до 49,25%) у активах підтверджує, що ресурси направляються саме в дохідні напрямки.

Таблиця 2.9

**Динаміка показників ефективності використання активів АТ КБ
"ПриватБанк" за 2022–2024 роки**

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення 2024/2022
Частка кредитів у активах	12,59 %	13,53 %	14,80 %	2,21 %
Частка цінних паперів	44,35 %	39,98 %	49,25 %	4,90 %
Оборотність активів	0,15	0,16	0,17	0,02
Доходи на 1 грн активів	0,15	0,16	0,17	0,02
Прибуток на 1 грн активів	0,056	0,056	0,053	-0,003

Однак, ключовий показник ефективності — прибуток на 1 гривню активів — демонструє негативну динаміку, знизившись з 0,056 до 0,053. Це означає, що

незважаючи на зростання доходів, здатність активів генерувати чистий прибуток дещо знижується. Ця тенденція є прямим наслідком виявлених раніше структурних проблем: швидше зростання витрат (особливо процентних) у порівнянні з доходами «з'їдає» маржу. Іншими словами, активи банку працюють активніше, але менш прибутково.

Таким чином, ефективність використання активів зазнає тиску з боку витратної частини. Банку вдалося збільшити їх віддачу з точки зору обороту та валових доходів, але не з точки зору кінцевого фінансового результату. Це вказує на те, що для поліпшення ситуації необхідні заходи не лише щодо нарощування обсягів, але й щодо підвищення маржинальності операцій та жорсткого контролю над вартістю фондування.

Динаміка показників ефективності використання пасивів АТ КБ «ПриватБанк» у табл. 2.10 відображає позитивні структурні зміни у фінансуванні його діяльності. Найважливішою тенденцією є поступове, але стійке зростання частки власного капіталу в пасивах з 10,69% до 13,02% (+2,33%) та відповідне зниження частки зобов'язань. Це безперечно зміцнює фінансову стійкість банку, підвищує його здатність поглинати втрати та відповідає вимогам регуляторів щодо капіталізації. Зростання коефіцієнта капіталізації та покриття активів капіталом є логічним продовженням цієї тенденції.

Таблиця 2.10

**Динаміка показників ефективності використання пасивів АТ КБ
"ПриватБанк" за 2022–2024 роки**

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення 2024/2022
Частка власного капіталу	10,69 %	12,48 %	13,02 %	2,33 %
Частка зобов'язань	89,31 %	87,52 %	86,98 %	-2,33 %
Частка коштів клієнтів у зобов'язаннях	87,52 %	93,31 %	93,85 %	6,33 %
Коефіцієнт капіталізації	0,12	0,14	0,15	0,03
Покриття активів капіталом	0,11	0,12	0,13	0,02

Ключовою позитивною рисою структури зобов'язань є вкрай висока та зростаюча концентрація на стабільних клієнтських коштах. Частка коштів клієнтів у зобов'язаннях зросла з 87,52% до 93,85%. Це означає, що банк фінансується переважно за рахунок «дешевих» і відносно стабільних депозитів, а не дорогих міжбанківських кредитів або ринкових інструментів. Така структура пасивів є джерелом сили, оскільки забезпечує передбачуваність та нижчу базову вартість ресурсів.

Проте, попри ці структурні переваги, саме ці дешеві клієнтські кошти продемонстрували різке подорожчання, що видно зі зростання процентних витрат у таблиці 2.6. Це парадоксальний, але важливий висновок: навіть оптимальна за складом ресурсна база не захищена від загальноринкового зростання ставок. Отже, підвищення фінансової стійкості за рахунок капіталу та стабільності пасивів не усуває ризику стискування марж через зовнішні фактори.

За результатами 2022-2024 років АТ КБ «ПриватБанк» демонструє динамічне зростання основних операційних показників, проте це зростання відбувається на тлі значного посилення викликів до прибутковості. Банк значно наростив валовий фінансовий результат завдяки активному кредитуванню та інвестиціям, що підтверджується зростанням чистого процентного доходу на 67,6%, а також зміцнив свою фінансову стійкість через збільшення власного капіталу та стабільну ресурсну базу. Однак головною проблемою стало різке зростання витрат на фінансування — процентні витрати збільшилися на 184% через загальне подорожчання коштів на ринку. Це призвело до того, що незважаючи на зростання валових показників, ефективність використання активів (ROA) та капіталу (ROE) почала демонструвати тенденцію до зниження.

Таким чином, ключовим завданням для банку на наступний період стає не стільки подальше нарощування обсягів діяльності, скільки захист маржинальності через оптимізацію витрат, управління валютними ризиками та підвищення ефективності роботи з клієнтським портфелем.

2.3 Аналіз кредитного портфеля та основних показників кредитного ризику АТ КБ "ПриватБанк"

Кредитні операції становить фундаментальну основу діяльності АТ КБ "ПриватБанк". Вони виконують подвійну функцію: з одного боку, кредитний портфель є головним джерелом генерування процентних доходів, а отже, і прибутку банку; з іншого боку, саме цей актив містить у собі найвищі ризики, які безпосередньо загрожують як ліквідності, так і капітальній достатності банку в цілому. Така двоїстість обумовлює вимогу до всебічного та глибокого дослідження цього напрямку, що має виходити за рамки простого аналізу обсягів та включати оцінку структури, якості активів, рівня концентрації ризиків та дотримання ключових пруденційних нормативів.

У зв'язку з цим було застосовано комплексний підхід до аналізу кредитної діяльності банку за період 2022–2024 років. Дослідження послідовно охоплює кілька критично важливих рівнів: від аналізу загальної динаміки та структури міжбанківських і клієнтських кредитних вкладень до детального розгляду галузевої диверсифікації корпоративного портфеля та продуктової лінійки кредитів фізичним особам. Окремо оцінюються ключові індикатори, що характеризують дохідність (прибутковість) та ризиковість кредитних операцій.

Аналіз даних таблиці 2.11 свідчить про істотні зміни в обсягах та структурі кредитів і авансів, наданих банку іншим банківським установам упродовж 2022–2024 років. Спостерігається скорочення обсягу кредитів та авансів, наданих іншим банкам, з 103,84 млрд грн до 86,59 млрд грн, або на 17,25 млрд грн (–16,6%). Така динаміка свідчить про зниження ролі міжбанківських операцій у структурі активів АТ КБ "ПриватБанк" та зміну пріоритетів розміщення коштів. Особливо показовим є різке зменшення обсягу депозитних сертифікатів НБУ, які у 2022 році становили понад 100 млрд грн, а у 2024 році — лише 78,53 млрд грн.

Таблиця 2.11

**Динаміка складу кредитів і авансам банкам АТ КБ "ПриватБанк" за 2022–
2024 роки**

Показники	млн. грн.			%	
	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення 24/22	Відносне відхилення 24/22
Депозитні сертифікати НБУ	100 126	133 798	78 529	-21 597	-21,6
Строкові розміщення коштів в банках	0	0	7 761	7 761	–
Кошти банків за рахунками умовного зберігання (ескроу) у НБУ	3 711	439	300	-3 411	-91,9
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом	0	0	0	0	0
Резерв під очікувані кредитні збитки	0	0	-1	-1	–
Всього кредити та аванси банкам	103 837	134 237	86 589	-17 248	-16,6

Джерело: складено за даними [38-40]

З одного боку, скорочення вкладень у депозитні сертифікати НБУ на 21,6% може розглядатися як негативна тенденція, оскільки ці інструменти є низькоризиковими та забезпечують високу ліквідність. Водночас така трансформація активів свідчить про зниження надлишкової ліквідності та перерозподіл ресурсів у напрямі більш дохідних операцій, насамперед кредитування клієнтів. Поява у 2024 році строкових розміщень коштів в інших банках на суму 7,76 млрд грн підтверджує прагнення банку диверсифікувати міжбанківські вкладення.

Негативною тенденцією є скорочення коштів банків за рахунками умовного зберігання (ескроу) у НБУ з 3,71 млрд грн до 0,3 млрд грн, тобто майже на 92%. Це може свідчити про зменшення обсягів інвестиційних та інфраструктурних проєктів, які потребують використання ескроу-механізмів. Загалом скорочення міжбанківського кредитування вказує на обережну політику управління ліквідністю та концентрацію банку на внутрішньому кредитному ринку.

За результатами аналізу таблиці 2.12 встановлено, що загальний обсяг кредитів

та авансів клієнтам АТ КБ "ПриватБанк" у 2024 році зріс до 283,8 млрд грн, що на 33,3 млрд грн або 13,29% більше порівняно з 2022 роком. Водночас чистий кредитний портфель (з урахуванням резервів) збільшився значно швидшими темпами — на 65,62%, з 68,08 млрд грн до 112,76 млрд грн. Це є вагомою позитивною тенденцією, яка свідчить не лише про зростання кредитної активності, а й про поступове зменшення тиску проблемних активів.

Таблиця 2.12

**Динаміка складу кредитів та заборгованості клієнтів АТ КБ "ПриватБанк"
за 2022–2024 роки**

Показники	млн. грн.			%	
	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення 24/22	Відносне відхилення 24/22, %
Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремих портфель	167 931	170 042	162 410	-5 521	-3,29
Кредити юридичним особам та підприємствам середнього бізнесу	5 340	6 386	9 112	3 772	70,64
Кредити юридичним особам, що надані за операціями РЕПО	0	1 459	160	160	-
Кредити фізичним особам:	54 739	70 780	86 675	31 936	58,34
- кредитні картки	46 593	54 500	62 703	16 110	34,58
- споживчі кредити	3 880	9 764	12 738	8 858	228,30
- іпотека	3 912	5 618	8 559	4 647	118,79
- авто кредити	328	885	2 675	2 347	715,55
- інші кредити	26	13	0	-26	-100,00
Кредити підприємствам мікро та малого бізнесу	21 331	25 454	23 606	2 275	10,67
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом	1 155	796	1 835	680	58,87
Всього кредитів та авансів клієнтам, загальна сума	250 496	274 917	283 798	33 302	13,29
Резерв під очікувані кредитні збитки/резерв на зменшення корисності кредитів	-182 412	-182 898	-171 037	11 375	-6,24
Всього кредитів та авансів клієнтам	68 084	92 019	112 761	44 677	65,62

Джерело: складено за даними [38-40]

Найбільш динамічним сегментом є кредитування фізичних осіб, обсяг якого зріс

на 31,94 млрд грн (+58,34%). Особливо високі темпи зростання спостерігаються за споживчими кредитами (+228,3%), іпотекою (+118,79%) та автокредитами (+715,55%). Це вказує на активне відновлення роздрібного кредитування та зростання попиту з боку населення. Позитивним є також збільшення кредитів юридичним особам середнього бізнесу на 70,64%, що свідчить про підтримку підприємницької діяльності.

Водночас негативним фактором залишається значний обсяг резервів під очікувані кредитні збитки, який у 2024 році становив 171,04 млрд грн. Хоча резерви зменшилися на 11,38 млрд грн (-6,24%), їх абсолютний рівень продовжує обмежувати зростання чистого кредитного портфеля. Це свідчить про історично накопичені проблемні кредити та необхідність подальшого вдосконалення процедур оцінки платоспроможності позичальників.

Аналіз галузевої структури за даними таблиці 2.13 показує, що кредитний портфель АТ КБ "ПриватБанк" поступово зміщується у бік роздрібного сегмента.

Таблиця 2.13

Динаміка складу клієнтського кредитного портфелю за галузями економіки АТ КБ "ПриватБанк" за 2022–2024 роки

Показники	млн. грн.			%	
	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення 24/22	Відносне відхилення 24/22
1	2	3	4	5	6
Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом (окремий портфель)	167 931	170 042	162 410	-5 521	-3,29
Кредити фізичним особам	55 103	70 914	86 737	31 634	57,41
Кредити юр. особам та підприємствам:	27 462	33 961	34 651	7 189	26,18
- рослинництво	12 325	12 194	10 542	-1 783	-14,47
- роздрібна торгівля	3 578	4 077	4 294	716	20,01
- оптова торгівля	2 868	3 948	3 869	1 001	34,90
- виробництво товарів народного споживання	1 033	1 424	2 422	1 389	134,46
- інфраструктура	1 206	1 856	2 076	870	72,14
- інше	6 452	10 462	11 448	4 996	77,43

Продовження таблиці 2.13

1	2	3	4	5	6
Всього кредитів та авансів клієнтам	250 496	274 917	283 798	33 302	13,29
Резерв під очікувані кредитні збитки/резерв на зменшення корисності кредитів	-182 412	-182 898	-171 037	11 375	-6,24
Всього кредитів та авансів клієнтам	68 084	92 019	112 761	44 677	65,62

Джерело: складено за даними [38-40]

Кредити фізичним особам за 2022–2024 роки зросли на 31,63 млрд грн або 57,41%, що є одним з ключових драйверів загального зростання портфеля. Така динаміка позитивно впливає на дохідність, оскільки роздрібні кредити мають вищу процентну маржу порівняно з корпоративними.

Серед кредитів юридичним особам позитивною тенденцією є зростання фінансування виробництва товарів народного споживання (+134,46%), інфраструктури (+72,14%) та сегмента «інше» (+77,43%). Це свідчить про адаптацію кредитної політики банку до структурних змін в економіці та орієнтацію на галузі з потенціалом відновлення. Водночас скорочення кредитування рослинництва на 14,47% є негативним сигналом, оскільки аграрний сектор традиційно забезпечує стабільні валютні надходження.

Загалом галузева структура кредитного портфеля характеризується зростанням диверсифікації, однак підвищення частки споживчого кредитування водночас збільшує чутливість банку до змін рівня доходів населення та макроекономічної нестабільності.

Структурний аналіз клієнтського кредитного портфелю АТ КБ "ПриватБанк" (див. табл. 2.14) показує зниження частки кредитів, що управляються як окремий портфель, з 67,04% у 2022 році до 57,23% у 2024 році (–9,81%), що є позитивною тенденцією, оскільки свідчить про зменшення концентрації проблемних або спеціалізованих активів та підвищення якості портфеля. Частка кредитів фізичним особам зросла з 21,85% до 30,54%, що підтверджує стратегічну орієнтацію банку на роздрібний бізнес. Особливо суттєво зросли частки споживчих кредитів (+2,94%),

іпотеки (+1,45%) та автокредитів%. Позитивом є диверсифікація роздрібною портфеля, однак ризиком — підвищення кредитного навантаження на домогосподарства.

Таблиця 2.14

**Динаміка структури клієнтського кредитного портфелю АТ КБ
"ПриватБанк" за 2022–2024 роки (%)**

Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення 24/22
Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель	67,04	61,85	57,23	-9,81
Кредити фізичним особам:	21,85	25,75	30,54	8,69
- кредитні картки	18,60	19,82	22,09	3,49
- споживчі кредити	1,55	3,55	4,49	2,94
- іпотека	1,56	2,04	3,02	1,45
- авто кредити	0,13	0,32	0,94	0,81
- інші кредити	0,01	0,00	0,00	-0,01
Кредити юр. особам та підприємствам:	10,96	12,35	12,21	1,25
- рослинництво	4,92	4,44	3,71	-1,21
- роздрібна торгівля	1,43	1,48	1,51	0,08
- оптова торгівля	1,14	1,44	1,36	0,22
- виробництво товарів народного споживання	0,41	0,52	0,85	0,44
- інфраструктура	0,48	0,68	0,73	0,25
- інше	2,58	3,81	4,03	1,46
Всього кредитів та авансів клієнтам	100,00	100,00	100,00	

Частка кредитів юридичним особам зросла незначно — на 1,25%, що свідчить про стриману корпоративну кредитну політику. Такий підхід знижує ризики, але може обмежувати потенціал зростання доходів банку у корпоративному сегменті.

Портфель кредитів фізичним особам АТ КБ "ПриватБанк" за даними табл. 2.15 характеризується потужним зростанням і суттєвим покращенням якості. Загальна заборгованість зросла на 55,6% (на 33,96 млрд грн), причому практично все це зростання (35,08 млрд грн) забезпечено кредитами найвищої, першої якості. Їх частка в портфелі збільшилася з 82,8% до 90,2%, що свідчить про консервативну політику

банку в наданні нових кредитів і високі стандарти кредитоспроможності клієнтів. Одночасно сума непрацюючих кредитів (5-й клас якості) скоротилася на 30,2% (на 2,83 млрд грн), що є результатом активних заходів щодо реструктуризації, стягнення або списання безнадійної заборгованості.

Таблиця 2.15

**Динаміка кредитів та їх ризику у розрізі кожного класу фізичних осіб
АТ КБ "ПриватБанк" за 2022-2024 роки (млн. грн.)**

Клас	Сума кредитної заборгованості			Абсолютне відхилення 24/22	Кредитний ризик			Абсолютне відхилення 24/22
	2022 рік	2023 рік	2024 рік		2022 рік	2023 рік	2024 рік	
1	50 553	69 038	85 637	35 084	924	1 383	1 701	777
2	141	622	1 996	1 855	13	21	102	88
3	580	393	523	-58	186	115	141	-45
4	378	277	288	-91	232	151	159	-74
5	9 374	8 329	6 542	-2 832	7 787	7 839	5 523	-2 264
Всього	61 027	78 659	94 987	33 960	9 143	9 509	7 626	-1 517

Джерело: складено за даними [41]

Кредитний ризик, відображений у резервах під портфель фізичних осіб, знизився на 16,6% (на 1,52 млрд грн), що є прямим наслідком покращення якості активів. Проте, сума резервів, що все ще припадає на проблемні кредити 5-го класу, залишається значною – 5,52 млрд грн, що становить 72,4% від усіх резервів цього портфелю. Це вказує на те, що хоча банк працює над очищенням портфелю, існуюча проблемна заборгованість продовжує нести в собі високий рівень очікуваних втрат. Важливо відзначити, що резерви під зростаючі кредити 1-го класу збільшилися пропорційно їх обсягу (на 777 млн грн), що відповідає нормальній практиці консервативного управління ризиками.

Портфель кредитів юридичним особам, згідно таблиці 2.16, демонструє структурну стагнацію та критично низьку якість. Загальний обсяг портфелю практично не змінився (+0,5%), проте його структура свідчить про серйозні проблеми. Абсолютно домінуючою є заборгованість найнижчого, 10-го класу якості (безнадійні

кредити), яка становить 163,78 млрд грн або 84,3% від усього портфелю. Незважаючи на незначне скорочення за два роки (-3,4%), ця маса є основним джерелом ризику. Негативним сигналом є стрімке зростання заборгованості 4-го класу (кредити під пильним наглядом) у 4 рази (на 4,53 млрд грн), що вказує на погіршення фінансового стану частини корпоративних клієнтів і ризик переходу цих кредитів у безнадійні.

Таблиця 2.16

**Динаміка кредитів та їх ризику у розрізі кожного класу юридичних осіб
АТ КБ "ПриватБанк" за 2022-2024 роки (млн. грн.)**

Клас	Сума кредитної заборгованості			Абсолютне відхилення 24/22	Кредитний ризик			Абсолютне відхилення 24/22
	2022 рік	2023 рік	2024 рік		2022 рік	2023 рік	2024 рік	
1	16 021	20 010	17 762	1 742	724	837	719	-5
2	1 039	1 746	3 477	2 438	11	16	35	24
3	4 706	5 887	1 756	-2 950	269	290	28	-241
4	1 488	958	6 016	4 528	48	24	441	393
5	309	403	1 181	872	7	23	52	45
6	78	39	162	84	3	4	5	2
7	0	49	50	50	0	2	0	0
8	96	0	1	-95	23	0	0	-23
9	6	118	21	16	5	1	0	-5
10	169 555	171 606	163 776	-5 779	169 248	171 271	163 561	-5 686
Всього	193 298	200 815	194 204	905	170 338	172 467	164 842	-5 495

Джерело: складено за даними [41]

Рівень кредитного ризику в портфелі юридичних осіб є надзвичайно високим і зосередженим. Загальний обсяг резервів під цей портфель становить 164,84 млрд грн, що лише на 3,2% менше, ніж у 2022 році. Приголомшливим є той факт, що 99,2% цих резервів (163,56 млрд грн) сформовано саме під безнадійні кредити 10-го класу. Це означає, що банк повністю визнав втрату майже всієї вартості цієї частини активів. Резерви під інші класи є мізерно малими, що може свідчити або про їх незначний обсяг, або про надмірно оптимістичну оцінку ризику за ними. Портфель юридичних осіб є основним тягарем для банку, фактично представляючи собою "заморожену" проблемну заборгованість, яка блокує капітал та чистить фінансовий результат.

Аналіз виявляє різку контрастність у стані двох основних кредитних портфелів банку. Портфель фізичних осіб є динамічним, зростаючим та відносно здоровим, з покращенням якості та контрольованим ризиком. Навпаки, портфель юридичних осіб є стагнуючим і становить системний ризик для банку, будучи перенасичений безнадійною заборгованістю. Загальна позитивна динаміка зниження сумарних резервів (-5,5 млрд грн) досягнута виключно за рахунок покращення ситуації з фізичними особами, тоді як корпоративний портфель залишається критично проблемним активом, що потребує стратегічного рішення щодо його санації або поступового списання.

Причина, чому в портфелі юридичних осіб АТ КБ «ПриватБанк» безнадійні кредити займають левову частку, має глибокі історичні та системні корені, що почали формуватися ще до повномасштабної війни. Основним джерелом стало різке та масштабне визнання проблемної заборгованості після націоналізації банку в 2016 році, коли в результаті рекласифікації активів частка непрацюючих кредитів (NPL) злетіла з 14,6% до 76,7% [42].

Ця «спадщина» — великі, часто пов'язані кредити, надані в попередній період з низькими стандартами ризику та неналежним забезпеченням, — створила критичну масу проблемних активів. Хоча у 2018-2021 роках банк працював над скороченням цієї частки, повномасштабне вторгнення в 2022 році призвело до нового погіршення через економічну кризу, руйнування активів та падіння платоспроможності бізнесу [42].

Таким чином, поточна структура портфелю є результатом накладення двох факторів: успадкованої від минулого колосальної проблемної заборгованості та нового удару від воєнних умов, який унеможлиблює швидке оздоровлення корпоративного кредитного портфелю.

Аналіз коефіцієнтів доходності кредитного портфеля АТ КБ "ПриватБанк" представлений даними рис. 2.3.

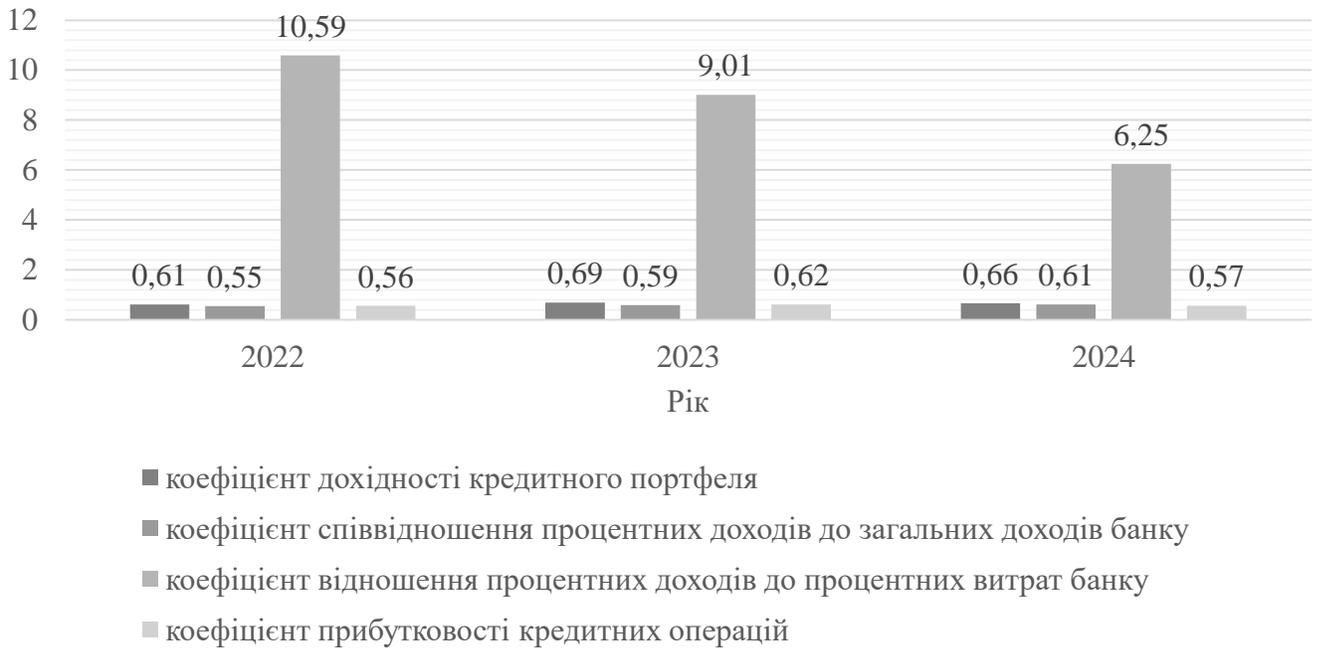

Рис. 2.3. Динаміка коефіцієнтів дохідності кредитного портфеля АТ КБ "ПриватБанк" за 2022–2024 роки

Згідно даних табл. 2.17, динаміка ключових нормативів концентрації кредитних ризиків є одним з найважливіших індикаторів змін у ризиковому профілі АТ КБ "ПриватБанк". Найбільш викликаючим є різке виникнення значення в нормативі Н7 (максимальний розмір кредитного ризику на одного контрагента), який досяг 6,69% у 2024 році порівняно з нульовим рівнем у попередні роки. Хоча це значення значно нижче за граничну межу Національного банку України (20%), сам факт його появи свідчить про формування значної кредитної експозиції до одного контрагента або групи пов'язаних контрагентів. У контексті великого банку це може бути наслідок надання крупного кредиту великому державному підприємству, корпорації або навіть виділення значного ліміту в рамках реструктуризації проблемної заборгованості. Подібна концентрація серйозно підвищує ризик: у разі дефолту цього єдиного позичальника банк може зазнати значних фінансових втрат. З іншого боку, позитивним моментом є стабільне дотримання нормативів Н8 (великі кредитні ризики) та Н9 (ризики за операціями з пов'язаними особами) на мінімальному рівні

(0% та 0,02% відповідно). Це свідчить про те, що, незважаючи на можливу концентрацію на одного контрагента, банк утримує загальний обсяг великих кредитних експозицій під жорстким контролем і уникає потенційно конфліктних або неринкових кредитних операцій з афільованими структурами. Це підтверджує дотримання базових принципів корпоративного управління та управління ризиками.

Таблиця 2.17

Нормативи капіталу АТ КБ "ПриватБанк" за 2022–2024 роки

Показник	Нормативне значення НБУ	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення 24/22	Відносне відхилення 24/22, %
Н7 – макс. розмір кредитного ризику на одного контрагента, %	не більше 20 % (для системно важливих банків, для спеціалізованих ощадних банків)	0,00	0,00	6,69	6,69	–
Н8 – норматив великих кредитних ризиків	не більше 8 × рег. капіталу	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Н9 – макс. розмір кредитного ризику за операціями з пов'язаними особами, %	не більше 20% (для спеціалізованих ощадних банків)	0,00	0,00	0,02	0,02	–

Джерело: складено за даними [43]

Отже, банк демонструє гарний загальний контроль за ризиками концентрації, але поява значення за нормативом Н7 є сигналом про потенційну точку вразливості. Це вимагає від керівництва банку підвищеної уваги до моніторингу фінансового стану цього конкретного контрагента та розроблення планів дій на випадок реалізації ризику.

Аналіз динаміки коефіцієнтів ризику кредитного портфеля АТ КБ "ПриватБанк", наведених на рис. 2.4, свідчить про послідовне зниження загального рівня кредитного ризику упродовж 2022–2024 років. Зокрема, коефіцієнт непрацюючих кредитів скоротився з 2,35 у 2022 році до 1,39 у 2024 році, що вказує на істотне покращення платіжної дисципліни позичальників та ефективність заходів

банку з реструктуризації й стягнення проблемної заборгованості. Така тенденція є безумовно позитивною, оскільки зменшує ймовірність реалізації кредитних збитків і підвищує стабільність кредитного портфеля.

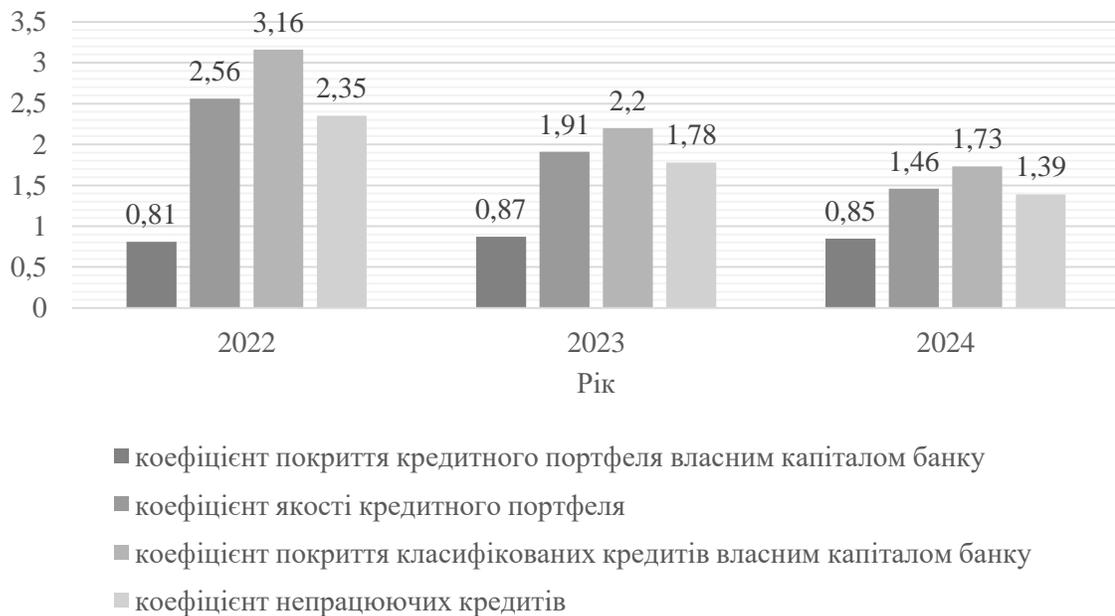

Рис. 2.4. Динаміка коефіцієнтів, що оцінюють ризик кредитного портфеля АТ КБ "ПриватБанк" за 2022–2024 роки

Паралельно спостерігається зниження коефіцієнта якості кредитного портфеля з 2,56 до 1,46, що відображає скорочення частки ризикових і класифікованих кредитів у загальному обсязі кредитних операцій. Аналогічну динаміку демонструє коефіцієнт покриття класифікованих кредитів власним капіталом, який зменшився з 3,16 до 1,73. З одного боку, це свідчить про зниження потреби у значному капітальному покритті проблемних активів, однак з іншого — вимагає постійного моніторингу, оскільки подальше зниження показника може підвищити навантаження на власний капітал банку у разі погіршення кредитної якості.

Коефіцієнт покриття кредитного портфеля власним капіталом у 2024 році зберігається на відносно високому рівні (0,85), хоча дещо знизився порівняно з 2023 роком (0,87). Це свідчить про достатній рівень капіталізації ПриватБанку для абсорбції кредитних ризиків, але водночас відображає зростання обсягів

кредитування, яке випереджає темпи нарощування власного капіталу. У цілому сукупна динаміка показників, представлених на рис. 2.4, підтверджує ефективність системи управління кредитними ризиками банку та його здатність поступово підвищувати якість кредитного портфеля без критичного зростання ризикового навантаження.

Отже, аналіз кредитного портфеля АТ КБ "ПриватБанк" за 2022–2024 роки свідчить про поступове відновлення кредитної активності, покращення якості активів та зростання ролі кредитних операцій у формуванні доходів банку. Позитивними тенденціями є зростання чистого кредитного портфеля на 65,62%, зниження частки непрацюючих кредитів та дотримання всіх нормативів кредитного ризику НБУ.

Водночас негативними чинниками залишаються значні обсяги резервів, зростання вартості залучених ресурсів, підвищення залежності банку від роздрібного кредитування, велика частка безнадійних кредитів в портфелі юридичних осіб. Це зумовлює необхідність подальшого вдосконалення системи управління кредитними ризиками, диверсифікації портфеля та посилення контролю за платоспроможністю позичальників.

Загалом кредитна політика АТ КБ "ПриватБанк" у досліджуваному періоді є виваженою та адаптивною, що дозволяє банку підтримувати фінансову стійкість і забезпечувати стабільний розвиток в умовах підвищеної економічної невизначеності.

РОЗДІЛ 3

СТРАТЕГІЇ ЗНИЖЕННЯ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ В ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

3.1 Оптимізація системи управління кредитними ризиками

У сучасних умовах економічної турбулентності здійснення банківської діяльності вимагає насамперед вміння адаптуватися до високого рівня зовнішніх ризиків, що робить ключовим завданням не лише їх ідентифікацію, а й системну оптимізацію усіх пов'язаних параметрів. Це обумовлює необхідність побудови цілісного механізму управління ризиками, здатного одночасно забезпечувати фінансову стійкість банку, адекватність резервів під втрати та контроль над основним джерелом загроз – кредитним ризиком. З огляду на те, що саме банківський сектор економіки є найбільш вразливим до впливу фінансових потрясінь, зауваження дослідників Севдіє Альшікі та Арбани Сахіті про пряму залежність між якістю управління кредитним портфелем і загальною прибутковістю банку набуває особливої актуальності [44].

Ефективне управління кредитним ризиком має ґрунтуватися на ретельно структурованій організації процесу кредитування, який у межах сучасної парадигми менеджменту повинен системно враховувати сукупність факторів внутрішнього та зовнішнього впливу. Важливим елементом цього підходу є розвинений методичний інструментарій, спрямований на оцінку результативності функціонування самої системи управління ризиками. Кінцева мета даного процесу полягає не в абсолютному усуненні ризиків – що є недосяжним – а в їх обмеженні та мінімізації, водночас забезпечуючи отримання банком справедливої компенсації (премії) за свідоме прийняття на себе визначених ризиків [45].

Система управління кредитним ризиком, відображена в таблиці 3.1, ґрунтується на послідовному проходженні взаємопов'язаних етапів — від виявлення до

постійного моніторингу ризику. На етапі ідентифікації банк формує цілісне уявлення про джерела кредитного ризику, зокрема ризик неповернення, концентрації та погіршення якості портфеля, що є передумовою для обґрунтованого управлінського впливу. Подальше вимірювання кредитного ризику забезпечує кількісну оцінку потенційних збитків шляхом аналізу кредитоспроможності позичальників і розрахунку очікуваних кредитних втрат, що дозволяє банку визначити найбільш ризикові сегменти кредитного портфеля та пріоритети управління.

Таблиця 3.1

Складові системи управління кредитним ризиком у банку

Етап управління кредитним ризиком	Зміст етапу	Практична реалізація в управлінні кредитним ризиком
Виявлення кредитного ризику	Процес ідентифікації та усвідомлення кредитних ризиків, з якими стикається банк	Виявлення ризику неповернення кредитів, концентрації портфеля, галузевих і регіональних ризиків, ризиків окремих позичальників
Вимірювання кредитного ризику	Оцінка ймовірності настання кредитних збитків та їх можливих наслідків	Аналіз кредитоспроможності позичальників, застосування скорингових і рейтингових моделей, розрахунок очікуваних кредитних збитків
Контроль кредитного ризику	Застосування заходів зниження та обмеження кредитних ризиків	Встановлення кредитних лімітів, диверсифікація портфеля, формування резервів, коригування умов кредитування
Моніторинг кредитного ризику	Безперервне спостереження за рівнем кредитного ризику та його змінами	Регулярний аналіз якості кредитного портфеля, контроль простроченої заборгованості, раннє виявлення проблемних кредитів і внесення коректив

Джерело: [46]

Етапи контролю та моніторингу кредитного ризику виконують стабілізуючу функцію в системі ризик-менеджменту банку. Контроль спрямований на обмеження прийнятого рівня ризику через встановлення лімітів, диверсифікацію кредитного портфеля та формування резервів, що знижує ймовірність значних фінансових втрат. Постійний моніторинг забезпечує своєчасне виявлення негативних змін у фінансовому стані позичальників і якості кредитного портфеля загалом, що дозволяє банку оперативно коригувати кредитну політику та підтримувати фінансову стійкість

у мінливих економічних умовах.

Управління кредитним ризиком розглядається як комплексна та безперервна діяльність банку. Вона охоплює цикл від стратегічного прогнозування та планування допустимих рівнів ризику згідно з операційними масштабами до організації постійного моніторингу, який здійснюється профільними підрозділами. Не менш важливими етапами є глибинний аналіз причин виникнення ризиків та оцінка їх потенційного впливу на фінансові показники, оперативний контроль за дотриманням встановлених лімітів і, за необхідності, втручання з метою регулювання. Усі ці складові підпорядковані досягненню як довгострокових стратегічних цілей, так і виконанню поточних операційних завдань банку [47]. Така багатогранність та циклічність процесу підкреслює його організаційну складність, тривалість та обумовлює вимогу до постійної уваги та професійної участі персоналу банку на всіх рівнях.

Важливо усвідомлювати, що саме кредитний ризик залишається першочерговою загрозою для стабільності капіталу комерційного банку. Процес управління цим ризиком не є одномоментною дією, а складною, багатоетапною та циклічною процедурою, де кожна наступна ланка тісно пов'язана з попередньою і впливає на неї. У науковій літературі сформувався консенсус щодо ключових стадій цього процесу: від первинної ідентифікації та оцінки ризику через постійний контроль і моніторинг до аналізу та остаточного регулювання, що часто включає превентивні заходи [45].

При цьому практична реалізація кожного етапу має свої нюанси. Наприклад, етап аналізу не обмежується певним моментом; він має пронизувати усі рівні управління як постійна основа для перевірки обґрунтованості та доцільності прийнятих рішень. Подібним чином, функція контролю не може бути періодичною — вона потребує безперервності, що забезпечує оперативну реакцію на будь-які зміни в умовах або поведінці позичальника протягом усього життєвого циклу кредиту.

Оптимізація системи управління кредитними ризиками потребує поглибленого

аналізу внутрішнього стану банку, оскільки саме він виступає точкою відліку для виявлення сильних сторін, вразливостей, а також потенційних можливостей і загроз. На цьому етапі оцінюються ключові ресурси: наявні технології, компетенції персоналу та ефективність існуючих бізнес-процесів. Окремо та пріоритетно аналізується стан кредитного портфеля — його структура, рівень диверсифікації та якість активів, а також адекватність методик, що застосовуються для оцінки кредитоспроможності клієнтів [48].

Запорукою ефективності є єдність організаційного та економічного механізмів, що функціонують як взаємопов'язана система. Організаційна складова закладає структурні основи через чітке розмежування повноважень, координацію між підрозділами та впровадження сучасних форматів роботи. Економічний механізм надає кількісні інструменти для цієї роботи: методології оцінки, систему лімітів, нормативів і фінансових моделей, які переводять ризик у вимірні показники. Технологічний компонент, особливо автоматизовані системи та засоби аналітики, виступає каталізатором, що забезпечує оперативність та точність управлінських рішень [48].

Метою цієї інтегрованої системи є комплексне забезпечення фінансової стійкості та стратегічного розвитку банку. Прагматично це реалізується через пошук оптимального балансу між прийнятним рівнем кредитного ризику та цільовою прибутковістю операцій, що прямо впливає на мінімізацію втрат. На стратегічному рівні мета полягає у формуванні якісного, збалансованого та диверсифікованого кредитного портфеля, здатного забезпечувати стабільне зростання. Операційно це вимагає вдосконалення процедур відбору клієнтів, моніторингу портфеля та роботи з проблемною заборгованістю. Нерозривною частиною мети є постійна інноваційна адаптація інструментів і методів до мінливого ринкового середовища.

Реалізація цієї мети відбувається під впливом багаторівневої системи зовнішніх і внутрішніх важелів. Зовнішній контекст формується макроекономічною ситуацією, регуляторними вимогами Національного банку та міжнародними стандартами, що

задають обов'язкові рамки діяльності. У відповідь на це внутрішні важелі — кредитна політика, власні методики, організаційна структура та системи мотивації — забезпечують гнучкість та адаптацію системи управління ризиками до специфіки конкретного банку [48]. Ключем до оптимізації є здатність не лише реагувати на зовнішні виклики, а й проактивно налаштовувати внутрішні механізми для ефективної трансформації ризиків у контрольовані параметри бізнесу.

Технологічна складова сьогодні набуває вирішального значення. Впровадження інструментів аналітики великих даних, скорингових моделей на основі штучного інтелекту та автоматизованих систем моніторингу дозволяє перейти від реактивного до прогнозного управління ризиком. Ці технології дають змогу не лише точніше оцінювати кредитоспроможність на етапі відбору, але й здійснювати раннє виявлення ознак погіршення якості активів, що є критично важливим для своєчасної та ефективної оптимізації всього кредитного портфеля.

Функціональна складова механізму управління кредитним ризиком систематизує практичні інструменти та процеси його виявлення, оцінки та мінімізації, формуючи чіткий логічний ланцюг від стратегії до операцій [48]. Він починається з фундаментального документу — кредитної політики банку, яка визначає стратегічні орієнтири, принципи діяльності, цільові параметри портфеля та рамки прийняттого ризику. Ця політика є базою для наступного кроку — розробки концепції ризик-менеджменту, де конкретизуються методологічні підходи, набори інструментів та організаційні механізми для ідентифікації, оцінки та моніторингу ризиків.

На основі цих концептуальних засад формується комплексна операційна система управління. Її ефективність забезпечується чіткою організаційною структурою з розмежуванням повноважень між підрозділами, що працюють з клієнтами (фронт-офіс), та незалежними підрозділами ризик-менеджменту. Система працює на двох взаємопов'язаних рівнях: індивідуальному (окремі кредитні операції) та портфельному (кредитний портфель в цілому). На індивідуальному рівні вона стандартизує процедури оцінки позичальників, впроваджує багаторівневе

затвердження кредитів, забезпечує постійний моніторинг та роботу з проблемними активами. На портфельному рівні система забезпечує аналіз структури та якості портфеля, контроль концентрації, диверсифікацію, адекватне резервування та стрест-тестування [48].

Критичним для довгострокової ефективності є адаптивність цього механізму. Для цього в його структуру вбудовані канали зворотного зв'язку та блок корекції політики, який аналізує результати роботи всіх складових і перетворює їх на конкретні управлінські рішення [48]. Цей блок відповідає за своєчасне оновлення кредитної політики, розробку адаптивних та антикризових заходів, що дозволяє системі оперативно вдосконалюватися та реагувати на нові виклики.

Фінальною ланкою оптимізації є гнучка система прийняття рішень, яка поєднує превентивне управління на етапі проектування продуктів з постійним моніторингом і контролем. Ефективність всього механізму оцінюється за збалансованим поєднанням зовнішніх результатів (досягнення стратегічних цілей) та внутрішніх показників економічної ефективності. Завершальним елементом є формування цілісної адаптивної моделі, успіх якої залежить від якості інформаційно-аналітичної бази, кваліфікації персоналу, ефективних комунікацій, впровадження інноваційних методів (AI, машинне навчання) та розвиненої культури ризик-менеджменту на всіх рівнях банку.

Отже, оптимізація системи управління кредитними ризиками в сучасних умовах неможлива без інтеграції цифрових технологій та аналітики великих даних. Ці інструменти дозволяють принципово підвищити точність прогнозування кредитоспроможності, що є критично важливим на тлі обмеженої ефективності традиційних методів (аналіз фінансової звітності, кредитних історій), особливо в періоди економічної нестабільності або при оцінці клієнтів з нетривіальними профілями доходів. Як ілюструє табл. 3.2, автоматизація процесів за допомогою машинного навчання та штучного інтелекту забезпечує не лише прискорення прийняття рішень, але й глибинний аналіз поведінкових моделей та фінансових

звичок клієнтів. Це безпосередньо сприяє ранньому виявленню ризиків та впливає на зниження частки проблемних кредитів у портфелі.

Таблиця 3.2

Інструменти цифровізації для оптимізації оцінки кредитоспроможності

Інструмент	Сутність методу	Внесок у оптимізацію системи управління кредитними ризиками
Машинне навчання	Аналіз історичних даних для автоматичного виявлення складних взаємозв'язків і прогнозування ймовірності неповернення кредиту.	Автоматизація та підвищення точності первинного скорингу, що дозволяє оптимізувати витрати на обробку заявок та об'єктивність рішень.
Аналіз транзакційних даних	Глибинне дослідження реальної фінансової поведінки клієнта через його платіжні потоки.	Дозволяє оцінити кредитний ризик клієнтів без офіційної кредитної історії, розширюючи ринок та знижуючи ризик за рахунок більш повної інформації.
Використання альтернативних даних	Залучення для аналізу цифрових слідів (наприклад, активність в інтернеті, дані про онлайн-платежі).	Покращує оцінку ризику для складних категорій позичальників (ФОП, фрілансери), оптимізуючи точність моделей і скорочуючи частку «сліпих плям».
Скорингові системи на базі ШІ	Комплексне рішення, що інтегрує різні джерела даних та алгоритми для миттєвої оцінки.	Значно прискорює процес прийняття рішень, зменшує операційні витрати та суб'єктивні помилки, підвищуючи загальну ефективність системи контролю ризиків.
Прогностична аналітика	Моделювання майбутніх змін у платоспроможності на основі минулих даних та макроекономічних індикаторів.	Дає змогу проактивно керувати структурою та ризиковістю всього кредитного портфеля, оптимізуючи стратегічне планування та резервування.

Джерело: [49]

Ефективна оптимізація вимагає поєднання таких інновацій з гнучкою адаптацією операційних стратегій до кризових умов. Це включає посилення вимог до оцінки платоспроможності через додатковий аналіз фінансової стійкості та нефінансових факторів, а також активне запровадження механізмів реструктуризації існуючих кредитів для підтримки клієнтів у складному становищі. Ключову роль відіграє стратегічна диверсифікація кредитного портфеля шляхом перерозподілу

активів у менш ризиковані сектори та обмеження експозиції до вразливих галузей. Паралельно використання державних та міжнародних гарантійних механізмів дозволяє банкам зменшувати прямі ризики дефолту, особливо при фінансуванні малого та середнього бізнесу в нестабільний період.

Процес цифровізації суттєво трансформує сам механізм прийняття кредитних рішень. Алгоритми машинного навчання, аналізуючи великі масиви історичних даних, виявляють складні закономірності, що часто недоступні традиційним методам. Аналіз транзакційної активності дає змогу оцінити реальний рівень доходів і фінансову дисципліну клієнта навіть за відсутності офіційної кредитної історії. Для оцінки складних категорій позичальників, таких як підприємці або фрілансери, все більшого значення набувають альтернативні дані — цифровий слід у соціальних мережах, історія онлайн-платежів тощо. Ці інструменти дозволяють сформувати комплексну картину фінансової стійкості, підвищуючи об'єктивність і швидкість скорингу.

Однак впровадження сучасної системи управління ризиками стикається з низкою системних перешкод. Високий рівень проблемної заборгованості часто є наслідком не лише зовнішніх шоків, але й внутрішніх факторів: недосконалості методик оцінки, обмеженого доступу до якісних даних та нестачі ресурсів для масштабування складних ІТ-рішень, особливо в невеликих банках [49]. Додаткові складнощі створює регуляторне середовище, інфляційні та валютні ризики, а також дефіцит кваліфікованих фахівців у галузі дата-аналітики та ризик-менеджменту.

Подолання цих бар'єрів вимагає стратегічного плану, що поєднує інвестиції в технології, адаптацію міжнародних стандартів на кшталт Базеля III, розвиток інфраструктури відкритих фінансових даних (Open Banking) та постійне навчання персоналу [49]. Лише такий комплексний підхід забезпечить стійкість банківської системи, дозволяючи їй не лише реагувати на виклики, але й проактивно будувати більш надійну та ефективну модель управління кредитним ризиком.

Запропонований комплексний механізм оптимізації, що інтегрує передові

цифрові інструменти оцінки, адаптивні стратегії кризового менеджменту та посилені стандарти управління, формує не тільки ефективну систему контролю над поточними кредитними ризиками. Він створює динамічну та масштабовану основу, здатну еволюціонувати разом з банківським середовищем. Ця основа дозволяє проактивно впроваджувати нові технології, адаптувати політики до майбутніх регуляторних вимог і макроекономічних шоків, а також системно підвищувати кваліфікацію персоналу.

Таким чином, механізм трансформується з інструменту реактивного управління в стратегічний актив, що забезпечує довгострокову фінансову стійкість, конкурентну перевагу та здатність банку передбачати та поглинати нові виклики, а не лише реагувати на них.

3.2 Практичні підходи до зниження кредитного ризику банку

Ефективне управління кредитним ризиком давно вийшло за межі пасивного контролю та реагування на вже реалізовані загрози. Сучасний фінансовий ринок, що характеризується високою волатильністю, глибокими галузевими трансформаціями та появою нових типів позичальників, вимагає від банків проактивної та системної стратегії зниження ризиків на всіх етапах життєвого циклу кредиту. Це вже не лише вимога регулятора, а стратегічна необхідність для збереження фінансової стійкості, захисту власного капіталу та підтримання довгострокової прибутковості.

Фундаментом такої стратегії є не набір розрізнених дій, а цілісний інструментарій, що охоплює як стадію відбору клієнтів, так і наступний моніторинг та управління вже сформованим портфелем. Кожен інструмент у цій системі виконує специфічну функцію: від фільтрації ризику на вході до створення буферів безпеки на випадок його реалізації. Основні практичні підходи до зниження кредитного ризику, що формують цей інструментарій, систематизовані в таблиці 3.3. Їхній аналіз дозволяє зрозуміти, як саме банк може трансформувати абстрактні принципи ризик-

менеджменту у конкретні механізми, що прямо впливають на якість активів та фінансовий результат.

Таблиця 3.3

Інструментарій зниження кредитного ризику в банківській практиці

Практичний підхід	Опис механізму дії	Очікуваний результат для банку
Поглиблена багатофакторна експертиза позичальника	Застосування розширеної моделі оцінки, що інтегрує фінансові звіти, кредитну історію, аналіз бізнес-моделі (для юросіб) та нефінансові параметри (галузеві ризики, якість менеджменту).	Підвищення точності відбору, зменшення частки помилкових позитивних рішень та загального рівня дефолтів у новому портфелі.
Стратегічна диверсифікація кредитного портфеля	Активне управління структурою вкладень для досягнення балансу між секторами економіки, регіонами, валютами та типами позичальників згідно з апетитом до ризику банку.	Зниження впливу шоків окремих ринків на загальний результат, підвищення стійкості портфеля до циклічних коливань.
Внутрішні ліміти та контроль концентрації	Встановлення жорстких лімітів на максимальну експозицію на одного контрагента/групу, галузь або географічний регіон, що суворо контролюються.	Запобігання катастрофічним втратам від дефолту окремих великих позичальників або кризи в конкретному сегменті.
Проактивний моніторинг та раннє попередження	Впровадження системи постійного нагляду за фінансовими показниками позичальників та ключовими сигналами ризику (просрочки, падіння виручки) після видачі кредиту.	Своєчасне виявлення проблем, можливість втручання до критичного погіршення ситуації (реструктуризація, вимога додаткового забезпечення), зменшення обсягу безнадійної заборгованості.
Консервативна політика резервування	Формування резервів під можливі втрати (РМВ) на ранніх етапах виявлення ознак погіршення якості кредиту, з використанням песимістичних сценаріїв.	Формування фінансового буфера для поглинання втрат, захист капіталу та прибутку, дотримання вимог регулятора і підвищення довіри інвесторів.

Джерело: [48]

Першим і найважливішим ланцюгом захисту є поглиблена багатофакторна експертиза позичальника на етапі відбору. Цей підхід виходить далеко за рамки перевірки стандартної кредитної історії або фінансової звітності за останній період. Його суть полягає в побудові комплексного профілю ризику, що враховує стан бізнес-моделі корпоративного клієнта, якість його менеджменту, залежність від циклічних галузевих факторів та навіть репутаційні аспекти. Для фізичних осіб це може означати аналіз стабільності доходів з різних джерел та оцінку фінансової поведінки.

Результатом є не просто «так» чи «ні», а кількісна оцінка ймовірності дефолту, яка дозволяє точно калібрувати умови кредиту (ставку, забезпечення) або обґрунтовано відмовити у співпраці, тим самим відсіюючи найбільш ризиковані угоди ще до їх укладення.

Однак навіть найякісніший первинний відбір не гарантує захисту від системних криз або концентраційних ризиків. Саме для цього призначені два наступних взаємопов'язаних підходи: стратегічна диверсифікація кредитного портфеля та встановлення внутрішніх лімітів концентрації. Диверсифікація — це проактивна стратегія, спрямована на розподіл капіталу між активами, які слабо корелюють між собою. Банк, що має збалансований портфель між, наприклад, IT-сектором, агровиробництвом та житловою іпотекою в різних регіонах, набагато стійкіший до падіння одного з цих ринків. Ліміти ж є операційним інструментом, який накладає жорсткі технічні обмеження, не дозволяючи портфелю стати несбалансованим навіть під тиском тимчасово високоприбуткових, але ризикованих напрямків кредитування, запобігаючи формуванню «надвеликих» експозицій.

Після видачі кредиту ключову роль відіграє механізм проактивного моніторингу та раннього попередження. На відміну від пасивного очікування прострочень, ця система заснована на постійному відстеженні ключових індикаторів здоров'я позичальника: змін у виручці, маржинальності, ліквідності, виконанні графіків платежів тощо. Мета полягає не в констатації дефолту, а в виявленні перших ознак фінансових труднощів. Це дає банку критично важливий часовий люфт для втручання — ініціювання реструктуризації боргу, вимоги додаткового забезпечення або інших заходів, спрямованих на відновлення платоспроможності клієнта та збереження вартості активу. Без такого інструменту будь-який портфель поступово накопичує «сплячі» проблеми, які виливаються в раптові значні втрати.

Фінальним, але не менш важливим елементом є консервативна політика резервування. Це бухгалтерський та фінансовий механізм, який трансформує виявлений ризик у конкретні фінансові буфери. Адекватне та своєчасне формування

резервів під можливі втрати (РМВ) — це не просто виконання вимог регулятора (НБУ), це принцип обережного господарювання. Резерви виконують дві ключові функції: вони захищають капітал банку, безпосередньо поглинаючи втрати у разі дефолту, і забезпечують чистоту фінансової звітності, не дозволяючи занижувати реальний рівень проблемних активів. Консервативний підхід, що передбачає створення резервів на ранніх стадіях за песимістичними сценаріями, є найнадійнішою страховкою від несподіваних збитків і основою довіри інвесторів та клієнтів. Разом ці підходи формують замкнутий цикл управління, де ризик ідентифікується, оцінюється, контролюється та фінансово забезпечується на кожному етапі.

За результатами аналізу кредитного портфеля та рівня кредитних ризиків АТ КБ "ПриватБанк" можна сформулювати такі пропозиції щодо подальшого поліпшення його складу та ефективності управління:

1. Посилення моніторингу якості та ризиків зростаючого роздрібного портфеля. Хоча резерви та частка непрацюючих кредитів загалом знижуються, важливо продовжити посилений моніторинг якості кредитів фізичним особам, особливо в сегментах найвищого зростання (споживчі кредити, автокредити, іпотека). Це дозволить запобігти накопиченню нових проблемних активів у разі погіршення макроекономічної ситуації та платоспроможності населення.

2. Розробка та імплементація цільової стратегії санації портфеля юридичних осіб. Критично високий рівень безнадійних кредитів у корпоративному портфелі (понад 84% у 10-му класі якості) є основним джерелом ризику. Необхідно перейти від пасивного резервування до активної стратегії роботи з цією заборгованістю. Це може включати створення спеціалізованої «поганої» структури (bad bank) для управління та відпрацювання проблемних активів, посилену роботу з реструктуризацією, позовну діяльність та поступове списання безнадійних кредитів, що дозволить звільнити капітал.

3. Проведення глибинного аналізу причин зниження кредитування ММБ та активація цього сегмента. Слід провести детальне дослідження факторів, що призвели

до уповільнення зростання кредитів мікро та малому бізнесу (попиту — зменшення інвестиційних потреб бізнесу, пропозиції — зміни у кредитній політиці чи оцінці ризиків сегменту). На основі аналізу варто розробити цільові продукти, можливо, з державними гарантійними інструментами, для стимулювання кредитування цього ключового для економіки сегменту.

4. Стратегічне розширення та диверсифікація перспективних роздрібних продуктів. Враховуючи значне зростання іпотеки та автокредитів, слід розглянути можливості для їх подальшого розвитку (наприклад, «зелена» іпотека, кредити на електромобілі). Одночасно необхідно працювати над диверсифікацією роздрібною портфеля, щоб зменшити залежність від кількох швидкозростаючих продуктів.

5. Оптимізація управління міжбанківськими активами та операціями РЕПО. З огляду на скорочення вкладень у низькодохідні депозитні сертифікати НБУ, слід розробити чіткішу стратегію розміщення надлишкової ліквідності, збалансувавши дохідність, ліквідність та ризик. Для операцій РЕПО варто вдосконалити внутрішні процедури та ліміти, які б повністю враховували їх волатильність та короткостроковий характер.

6. Посилення контролю за концентрацією ризиків та моніторинг ключових контрагентів. Поява значення за нормативом Н7 (максимальний розмір кредитного ризику на одного контрагента) на рівні 6.69% у 2024 році вимагає підвищеної уваги. Необхідно забезпечити прозорий моніторинг фінансового стану цього та інших великих позичальників і розробити плани дій на випадок реалізації ризику.

7. Прискорення розвитку цифрових платформ та автоматизації кредитних процесів. З огляду на стабільне зростання портфеля кредитних карток та споживчих кредитів, подальші інвестиції в цифрові канали обслуговування, автоматизоване скорингування та спрощення онлайн-кредитування дозволять знизити операційні витрати, покращити клієнтський досвід і посилити конкурентоспроможність на ринку.

8. Розвиток та диверсифікація корпоративного портфеля в перспективних

галузях. Замість загального обережного підходу до корпоративного кредитування варто сфокусуватись на цільовій підтримці перспективних секторів, які вже демонструють зростання у портфелі банку: виробництво товарів народного споживання, інфраструктура, логістика, IT-сектор. Це дозволить поступово нарощувати якісний корпоративний портфель, збалансувавши загальну структуру.

Реалізація цих заходів спрямована на подальше покращення якості та прибутковості кредитного портфеля АТ КБ "ПриватБанк", зменшення спадкового ризику від проблемних корпоративних кредитів та забезпечення сталого розвитку в умовах макроекономічних викликів.

На основі рекомендацій Ради з фінансової стабільності [50] та аналізу конкретної структури портфеля АТ КБ "ПриватБанк", де кредити 10-го класу (безнадійні) становлять 84,3% корпоративного портфеля (163,78 млрд грн), пропонуються конкретні кроки щодо оптимізації цієї критичної маси непрацюючих кредитів (NPL).

Конкретні заходи з оптимізації портфеля кредитів юридичних осіб 10-го класу в АТ КБ «ПриватБанк» [42; 50]:

1. Стратегічна кластеризація та сегментація портфеля NPL. Необхідно провести глибокий аналіз і поділ кредитів 10-го класу на логічні групи для різних підходів до роботи:

- Група А (потенційно відновлювані): Великі боржники зі збереженими бізнес-активами, що демонструють ознаки життєздатності навіть у військових умовах (наприклад, в оборонному комплексі, агросекторі окремих регіонів, логістиці). Їхнє ключове ознака – наявність бажання співпрацювати та надавати прозору консолідовану звітність.

- Група Б (активи для стягнення): Кредити з якісним, ліквідним забезпеченням (нерухомість, обладнання, товари в обігу), де стягнення через реалізацію застави є економічно доцільнішим за реструктуризацію.

- Група В (списання/продаж): Повністю безнадійні кредити з відсутнім

забезпеченням або з боржниками, які не йдуть на контакт і приховують інформацію. Це кандидати на прискорене списання або продаж на ринку непрацюючих активів з максимальним дисконтом.

2. Застосування інституту фінансової реструктуризації (ФР) для Групи А.

- Консолідована оцінка: Вимагати від боржників Групи А повної консолідованої фінансової звітності з урахуванням усіх пов'язаних осіб та трансфертних цін. Це дозволить оцінити реальну спроможність до відпрацювання боргу.

- Принцип «skin in the game»: Будь-який план ФР має включати внесення власних коштів засновниками/акціонерами боржника. Це гарантія їх серйозності намірів.

- Посилений корпоративний контроль: Як обов'язкова умова реструктуризації – включення представників банку до наглядової ради боржника для прямого контролю за ключовими рішеннями та фінансовими потоками.

- Координація з іншими держбанками: Для боржників, що мають зобов'язання перед кількома державними банками, АТ КБ «ПриватБанк» має ініціювати створення єдиного комітету кредиторів для вироблення узгодженої стратегії, уникаючи протиріч.

3. Активізація юридичних заходів та стягнення застави для Групи Б.

- Для позичальників, які не бажають співпрацювати або надають неправдиву інформацію, процес ФР має бути негайно зупинений.

- Необхідно активізувати роботу юридичного блоку з примусового стягнення боргів через суди. Пріоритет – швидка реалізація якісного забезпечення.

- Залучити професійних оцінювачів та агенти з продажу для максимально швидкої та ефективної конвертації заставних активів у грошові кошти.

4. Створення внутрішнього «Поганого банку» (Internal Bad Bank) та робота з Групою В.

- Для централізації роботи зі всім масивом NPL (10-й клас) доцільно

створити окремий спеціалізований підрозділ у структурі банку – «Відділ роботи з проблемними активами».

- Функції відділу: розробка стратегій для кожного кластера; ведення переговорів про ФР; супроводження стягнень; організація продажу портфелів NPL інвесторам (колекторським агентствам, фондам); щоквартальне звітування перед правлінням банку.

- Для Групи В (безнадійні без перспектив) – сформувати портфелі для продажу на ринку. Мета – не отримати повну вартість, а звільнити баланс від токсичних активів, отримати хоча б частину коштів і вивільнити операційні ресурси.

5. Посилення проактивного ризик-менеджменту для запобігання новим NPL.

- Для запобігання потраплянню нових кредитів у 10-й клас необхідно впровадити механізми раннього попередження на основі консолідованого моніторингу великих позичальників.

- Проводити щорічне стрест-тестування найбільших корпоративних клієнтів на стійкість до різних макроекономічних сценаріїв.

- Використовувати виключно аудовану фінансову звітність для оцінки кредитного ризику великих груп, як того вимагає НБУ.

Отже, стратегічний пріоритет АТ КБ "ПриватБанк" має полягати в паралельній реалізації двох взаємопов'язаних напрямів: активного стимулювання якісного зростання (через диверсифікацію роздрібних продуктів, розвиток цифрових каналів та цільову підтримку перспективних галузей бізнесу) та очищення балансу від історичної «спадщини» непрацюючих активів. Останнє вимагає переходу від пасивного резервування до більш активного управління проблемними кредитами, зокрема через їх сегментацію, застосування інституту фінансової реструктуризації з жорсткими умовами, прискорене стягнення забезпечення та створення спеціалізованого підрозділу для продажу безнадійних портфелів. Лише комплексний підхід, що поєднує стимулювання здорового зростання з хірургічним видаленням

токсичних активів, дозволить банку суттєво підвищити ефективність, прибутковість та довгострокову фінансову стійкість.

ВИСНОВКИ

Провівши дослідження еволюції методичних підходів до обчислення кредитного ризику та його впливу на фінансову стійкість банку, дійшли до наступних висновків:

1. Теоретичне осмислення сутності кредитного ризику еволюціонувало від вузького трактування як ймовірності неповернення окремого кредиту до комплексного поняття, що охоплює всю сукупність потенційних втрат від невиконання фінансових зобов'язань різними контрагентами за широким спектром операцій. Методичний арсенал його оцінки сформувався як синтез статистичних, аналітичних, експертних та нормативних підходів, що знайшли свій відбиток у міжнародних стандартах Базельського комітету та національному регулюванні, зокрема в нормативах НБУ спрямованих на обмеження концентрації ризиків.

2. Аналіз діяльності АТ КБ "ПриватБанк" засвідчує його унікальну еволюцію від комерційного банку до ключового системного інституту, що визначає стійкість фінансової системи України. Після націоналізації та переходу у 100% державну власність банк не лише зберіг свою операційну спроможність, але й закріпив статус найбільшого та найнадійнішого за національними стандартами, про що свідчить максимальний рейтинг надійності «uaAA» від Standard-Rating. Організаційна структура, яка поєднує стратегічне управління через Наглядову раду та Правління з розгалуженою регіональною мережею, забезпечує ефективне та комплексне обслуговування мільйонної клієнтської бази.

3. Аналіз фінансових результатів АТ КБ "ПриватБанк" за 2022–2024 роки виявляє стійке операційне зростання, проте на тлі значних структурних викликів, що тиснуть на кінцеву рентабельність. Банк значно зміцнив свій баланс, наростивши активи на 41%, з яких майже половину (49,2%) становлять інвестиції в цінні папери, що формує стабільну основу для процентних доходів. Паралельно було здійснено стратегічну переорієнтацію з міжбанківських операцій на кредитування клієнтів, що

підтверджується зростанням чистого кредитного портфеля на 65,6%. Зміцнення пасивів відбувалося за рахунок зростання власного капіталу на 71,6% та стабільних клієнтських депозитів, що підвищило фінансову стійкість банку та його здатність поглинати ризики.

4. Фінансова стабільність зміцнилася завдяки зростанню частки власного капіталу та переважанню стабільних клієнтських депозитів у пасивах. Однак, головним викликом став різкий тиск на маржу з боку витрат. Зростання процентних витрат (на 184%), спричинене загальноринковим подорожчанням ресурсів, призвело до того, що попри зростання чистого спреду, кінцеві показники прибутковості активів (ROA) та капіталу (ROE) продемонстрували спад. Таким чином, банк успішно трансформував балансові ресурси у валовий операційний дохід, але його здатність конвертувати цей дохід у високий чистий прибуток обмежена зовнішніми ринковими тисками та внутрішніми ризиками нефінансового характеру. Подальша стратегія має бути спрямована не стільки на нарощування обсягів, скільки на підвищення маржинальності операцій, посилення управління валютними ризиками та подальшу оптимізацію структури витрат для захисту кінцевої рентабельності.

5. Кредитний портфель АТ КБ "ПриватБанк" у 2022–2024 роках демонструє поступове відновлення кредитної активності та поліпшення якості активів. Обсяги кредитів фізичним особам зросли на 58,34%, що сприяє підвищенню дохідності, тоді як корпоративний портфель залишається проблемним із високою часткою безнадійних кредитів. Загальний кредитний ризик знизився, непрацюючі кредити та частка ризикових активів скоротилися, а нормативи НБУ дотримуються, що свідчить про ефективну систему управління ризиками.

6. Банк здійснює системну оптимізацію управління кредитними ризиками, що включає етапи ідентифікації, вимірювання, контролю та моніторингу. Цей підхід дозволяє обмежувати потенційні збитки та забезпечувати адекватні резерви, водночас підтримуючи дохідність кредитного портфеля та зменшуючи концентрацію ризиків за окремими позичальниками або галузями.

7. АТ КБ "ПриватБанк" використовує комплекс інструментів для мінімізації кредитного ризику: диверсифікацію портфеля, застосування застави та страхування, моніторинг кредитоспроможності клієнтів, а також планування та контроль за великими кредитними експозиціями. Це дозволяє банку підтримувати стабільний фінансовий результат і знижувати ймовірність значних збитків при несприятливих умовах.

8. Проведене дослідження доводить, що управління кредитним ризиком в умовах сучасної турбулентності виходить за рамки операційної функції та стає ядром стратегічного розвитку банку. Для АТ КБ "ПриватБанк", що поєднує роль системно важливого державного інституту з критичною спадковою проблемою корпоративного портфеля, цей висновок набуває особливої гостроти. Успіх залежатиме від здатності реалізувати двоєдину стратегію: санувати історично проблемні активи через створення спеціалізованих механізмів (bad bank) та одночасно будувати майбутнє на основі якісного цифровізованого роздрібного бізнесу, диверсифікованого корпоративного кредитування та адаптивної системи ризик-менеджменту. Лише такий комплексний підхід дозволить банку не лише підтримувати фінансову стійкість, а й трансформуватися в інституцію, здатну ефективно балансувати між суспільною місією, прибутковістю та стійкістю до нових викликів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Економіко-правові, управлінсько-технологічні та соціально- психологічні виміри сьогодення: молодіжний погляд : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2025. Том 1. 348 с.
2. Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах: Постанова Правління Національного банку України від 11.06.2018 № 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0064500-18>.
3. Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків»: Постанова Правління Національного банку України від 15.03.2004 № 104. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0104500-04#Text>.
4. *Петик Л. О., Кравченко Б. О.* Управління ризиками у банківській сфері. Управління ризиками у банківській сфері. *Економіка і регіон.* №3(94). 2024. С. 122–132. URL: <https://journals.nupp.edu.ua/eir/article/view/3497/2911>.
5. Basel Core Principles for Effective Banking Supervision. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Basel_Core_principles_2012.pdf.
6. Basel Committee on Banking Supervision. Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: A Revised Framework – Comprehensive Version. URL: <http://www.bis.org/publ/bcbs54.htm>.
7. *Ерастов В. І., Юхименко В. М.* Управління кредитним ризиком банку: теоретичні засади та шляхи вдосконалення. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6100/6039>.
8. *Бутинець Ф. Ф., Герасимович А. М.* Аналіз діяльності комерційного банку : навч. посіб. Житомир : Рута, 2001. 384 с.
9. *Загородній А. Г., Вознюк Г. Л., Смовженко Т. С.* Фінансовий словник. 4-те вид., перероб. та доп. Львів : Вид-во Львів. банк. ін-ту НБУ, 2002. 566 с.
10. *Мороз А. М., Савлук М. І.* Банківські операції : підручник. Харків : ХНУ, 2006. 640 с.

11. *Шевченко Р. І.* Кредитування і контроль : навч.-метод. посіб. Київ : КНЕУ, 2002. 183 с.
12. *Граділь А. І.* Фінансові ризики у банківській діяльності : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит». Харків : ХНУ, 2006.
13. *Грушко В. І., Пилипченко О. П., Пікус Р. В.* Управління фінансовими ризиками. Київ : Інститут економіки та права «Крок», 2000. 168 с.
14. *Пернарівський О.* Аналіз, оцінка та способи зниження банківських ризиків // Вісник НБУ. 2004. С. 44-48.
15. *Наумов Д. О.* Класифікація ризиків у міжнародній практиці // Економіка та держава. 2007. № 1. С. 38-40.
16. *Назаренко Я. Я., Селедчик Д. В.* Кредитний ризик та методи його оцінки у банківській діяльності. URL: <https://eu-conf.com/wp-content/uploads/2025/03/MODERN-PROBLEMS-OF-SCIENCE-DEVELOPMENT-SCOPE-AND-CAUSES.pdf#page=19>.
17. *Федина В. В.* Кредитний ризик банку: сутність та причини виникнення. *Підприємництво і торгівля.* №39. 2023. С. 223-228. URL: <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2023-39-27>.
18. *Гладинець Н. Ю., Хланта С. П.* Кредитний ризик комерційних банків та методи його мінімізації. *Економіка і суспільство.* №13. 2017. С. 1060-1064. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/177.pdf.
19. *Ситник Н. та ін.* Банківська система. Львів, 2020. 580 с.
20. *Лактіонова О. А.* Управління фінансовими ризиками: навчальний посібник. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2020.
21. *Шило Ж. С.* Управління кредитним ризиком комерційного банку. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування.* 2019. С. 216-225.
22. *Росола У. В., Щока Н. І., Ярмолюк М. С.* Кредитна політика та аналіз

сучасного стану кредитного ринку України. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2018. С. 181-188.

23. Данілова Л. І., Савочка В. В. Стрес-тестування в системі ризикменеджменту банку. *Економічний аналіз*. 2014. С. 244-252. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/escan_2014_15%281%29__27.

24. Тисячна Ю. С. Методичні підходи до оцінки якості кредитного портфеля банку. *Проблеми економіки*. 2014. С. 278-283.

25. Пернарівський О. В., Орловська Ю. М. Використання експертних методів при оцінюванні системного ризику в банківській діяльності. *Праці Одеського політехнічного університету*. 2011. С. 52-57.

26. Подчесова В. Ю., Замашка Я. М. Регламентация процесу управління кредитним ризиком. *Молодий вчений*. № 2. 2015. С. 11-15.

27. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

28. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: Постанова Національного банку України від 30.06.2016 № 351. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>.

29. Похилько С. В., Новіков В. М. Аналіз існуючих підходів щодо управління та мінімізації кредитного ризику банку. *Вісник Сумського державного університету*. №1. 2019. С. 53-63.

30. Жежерун Ю. В. Формування резервів за кредитними операціями вітчизняних банків. *Фінансовий простір*. № 1. 2018. С. 24-31.

31. Виноградня В. М., Євтушенко Н. М. Аналіз напрямів управління банківськими ризиками на сучасному етапі. *Економіка. Фінанси. Право*. 2017. С. 29-34.

32. Закон України «Про фінансову реструктуризацію» від 14.06.2016 № 1414-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-19>.

33. Постанова № 368 від 28.08.2001 Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text>.

34. Вікіпедія. ПриватБанк. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/ПриватБанк>.

35. Структура властності АТ КБ "ПриватБанк". URL: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/registration/shareholders/305299>.

36. Статут акціонерного товариства комерційний банк АТ КБ "ПриватБанк". URL: https://static.privatbank.ua/files/statut_privatbank.pdf.

37. Офіційний веб-сайт АТ КБ "ПриватБанк". URL: <https://privatbank.ua>.

38. Річний звіт АТ КБ "ПриватБанк" 31 грудня 2022 рік. URL: https://static.privatbank.ua/files/28102022_zvit_shotr_end_31032022.pdf.

39. Річний звіт АТ КБ "ПриватБанк" 31 грудня 2023 рік. URL: https://static.privatbank.ua/files/dod1_01052023_2022.pdf.

40. Річний звіт АТ КБ "ПриватБанк" 31 грудня 2024 рік. URL: <https://static.privatbank.ua/files/ConsolidatedFinZvit2024.pdf>.

41. Наглядова статистика Національного банку України. Розподіл кредитів, наданих фізичним та юридичним особам у національній та іноземній валютах, та розміру кредитного ризику за класами боржника відповідно до Положення № 351, з них непрацюючих відповідно до Положення № 97. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#2>.

42. *Козлова В. О., Сокольницький Ю. І., Петух А. С.* Непрацюючі банківські кредити суб'єктів господарювання: діагностика проблеми та шляхи її вирішення. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2023. URL: http://www.psaе-jrnl.nau.in.ua/journal/2_91_2023_ukr/18.pdf.

43. Наглядова статистика Національного банку України. Пруденційні нормативи (у розрізі банків). URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#2>.

44. *Ishiqi S., Sahiti A.* Risk management and profitability of commercial banks of Western Balkans countries of Kosovo, Albania, North Macedonia, and Serbia. *Journal of*

Eastern European and Central Asian Research. №8(1). 2021. pp. 81–88. URL: <https://doi.org/10.15549/jeecar.v8i1.633>.

45. Щербіюк А., Ткачук Н. Сучасні підходи до управління кредитним ризиком банку: теоретичні засади та практичні інструменти. *Економіка та суспільство*. №63. 2024. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4081/4010>.

46. Зубова В. В. Розробка методів та моделей прийняття рішень по управлінню ризиками в діяльності банків. *Академічні візії*. №39. 2025. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1735/1614>.

47. Петрушко Я. Р. Управління кредитним ризиком як запорука безпеки кредитної діяльності банку. *Ефективна економіка*. №6. 2018. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2018_6_56.

48. Ларіонова К., Капінос Г. Особливості управління кредитним ризиком банку в умовах фінансової невизначеності. *MODELING THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMIC SYSTEMS*. №2. 2025. С. 264–273. URL: <https://doi.org/10.31891/mdes/2025-16-33>.

49. Оніщенко С., Березовик В., Бабенко-Левада В. Оцінка стратегій управління кредитними ризиками в банках України. *Економіка та суспільство*. №71. 2025. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-107>.

50. Рекомендації (принципи) Ради з фінансової стабільності щодо роботи банків державного сектору із непрацюючими кредитами (NPLs). URL: https://mof.gov.ua/storage/files/pryntsyphu_restrukturyzatsiyi.pdf.

ДОДАТКИ

Класифікація кредитних ризиків комерційних банків

Критерій класифікації	Характеристика видів кредитних ризиків
За економічними наслідками	Ризики, що призводять до фактичних фінансових втрат; ризики, що спричиняють недоотримання очікуваного прибутку; ризики, які можуть генерувати додаткову дохідність у разі правильного управління
За сферою виникнення	Ризики, що формуються під впливом зовнішніх макроекономічних, політичних, ринкових або регуляторних чинників (систематичні); ризики, пов'язані з внутрішньою діяльністю банку, які можуть бути керованими (несистематичні)
За суб'єктами кредитної угоди	Ризики, пов'язані з неналежним виконанням зобов'язань позичальником; ризики, що виникають через ненадійність страховика; ризик невиконання гарантійних зобов'язань гарантом; ризики, пов'язані з недостатністю або низькою якістю забезпечення
За масштабом виникнення	Індивідуальний ризик, що стосується окремого позичальника; портфельний ризик, що поширюється на групу кредитних операцій або кредитний портфель у цілому
За строком кредитування	Ризики, пов'язані із короткостроковими кредитами; ризики, що виникають при довгостроковому кредитуванні
За рівнем прогнозованості	Ризики, які можливо кількісно оцінити та спрогнозувати; ризики, що мають високу ступінь невизначеності або не піддаються прогнозуванню
За видом кредитних операцій	Ризики, що виникають при наданні класичних кредитів; при обліку або індосаменті векселів; при лізингових операціях; у процесі факторингових угод; при проведенні операцій за акредитивами
За типом позичальника	Ризики, пов'язані з кредитуванням корпоративних клієнтів; фізичних осіб; юридичних осіб; інсайдерів; ризики за міжбанківськими операціями
За способом покриття ризику	Ризики, що можуть бути мінімізовані або ліквідовані банком самостійно; ризики, що компенсуються страховою компанією; ризики, що покриваються гарантом чи поручителем; ризики, що можуть бути розподілені між банками
За етапом кредитного процесу	Ризики, що виникають на етапі прямої видачі кредиту; ризики, притаманні нетрадиційним та інноваційним кредитним операціям
За ймовірністю реалізації	Ризики, що вже реалізувалися (фактичні); ризики потенційні, що мають ймовірність прояву в майбутньому

Схематичне зображення структури власності АТ КБ "ПриватБанк" на 31 березня 2025 року [35]

**АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК «ПРИВАТБАНК»
Схематичне зображення структури власності на 31 березня 2025 року**

Голова Правління
(посада уповноваженої банком особи)

_____ (підпис)

Бьоркнерг Мікаель
(прізвище та ініціали)

Додаток В

Схематичне зображення структури власності АТ КБ "ПриватБанк" на 31 березня 2025 року [37]

